

TRIGLAVSKI ŠTRAJKOVNIK

UREDNIŠTVO:
ROBERT BOTTERI v.d. odg. urednika
STANE VIDOVIC v.d. gl. urednika
MLADEN PETRETIČ
RUŽA BARIČIČ
MARKO GASPERLIN
BOTAS KENDA
MARUSA ZOREC

tehnična urednika
SODELAVCI:
ANDREJ KLEMENC
JASMIN DRŽANIC
BORIS KONONENKO
SASO DANEU
MARKO POVSE

Lektor: Vid Snaj

Fotografi: Futy and GiGi

Oproščeno temeljnega davka za promet po sklepu št.421 - 170

Kersnikova 4 Ljubljana telefon : 319496

Časopis študentov univerze E. Kardelja Izdaja UK ZSMS

Izdajateljski svet :

Danilo Turk, Klenovšek, Čojan, Aleš Kardelj, Ida Novak,

Gali Čačinovič - Vogrinčič, Jasmin Držanič, Boris Kononenko

Marta Macedoni, Ruža Barič, Mladen Petretič

KRST POD TRIGLAVOM

NAJBOGATEJŠA REYŠČINA V JUGOSLAVIJI

Jugoslovanskim ideologom razvoja sta glede ocenjevanja razvitosti blagovne produkcije pri nas lastni dve izhodišči: najprej trdijo, da so vzroki za relativno gospodarsko zaostalost določeni regij v okviru SFRJ podedovani in da so posledica različnih zgodovinskih, političnih, kulturnih in socialnih okoliščin. Nato pa zatrjujejo, da bo socializem v svojem prehodnem obdobju odpravil razlike v stopnji razvitosti med posameznimi regijami.

Vladajoča jugoslovanska ekonomska misel je v raziskovanju vzrokov in posledic nerazvitosti dosegla dokaj piče rezultate, kar kaže na izredno tesno povezanost (predvsem njenih oficalnih delov) z dnevopolitičnimi interesi. Najvplivnejšo »teoretsko« strujo lahko štejejo kar med neoklasično ekonomijo, saj njeno razmišljanje ne seže dlje od močno simplificirane kvantitativne analize. S svojim plehkim instrumentarijem (narodni dohodek oziroma družbeni proizvodna prebivalca je njihovo edino posvečeno merilo) razdelijo Jugoslavijo na razvite in nerazvite republike in pokrajine, osnovno (ideal) pa jim predstavlja jugoslovansko povprečje (vsako odstopanje, pa naj bo pozitivno ali negativno, je skoraj že bogokletno, je znak za preplah).

Druga skupina je navidezno prodornejša in uspešnejša v svojem raziskovanju, saj se ukvarja predvsem s strukturo produkcije, in bi jo zato lahko postavili v polje strukturalistične ekonomije. Ta namreč trdi, da so nerazviti predvsem dobavitelji primarnega blaga in uvozniki industrijskega blaga. Skratka, po njenem mnenju naj bi prevladovalo nerazvito kmetijstvo in šibka industrija.

Obe skupini izključujeta možnost kritike družbenih produkcijskih odnosov, ki so, gledano skozi razmerje razviti-nerazviti, še bolj prikriti, in sta tako za vekomaj obsojeni na gibanje po tirnicah vulgarne ekonomije.

A) KOSOVO JE NERAZVITO ZATO, KER NI DOVOLJ EKSPLOATIRANO
Kosovska nacionalna birokracija in njeni teoretiki – sledniki že vse od osvoboditve dalje dokazujejo, da sta kosovsko gospodarstvo in delavski razred izkoriščana ter da se velik del presežne vrednosti prelija k razvitejšim. Vendar je tako prva kot druga trditev napačna.

Stopnja eksploatacije živega dela je odvisna od razmerja med plačanim in neplačanim delom. Plačano delo predstavlja mezda, nujno potrebna za reprodukcijo fizičnih sposobnosti delovne sile, neplačano delo pa se pojavlja kot presežna vrednost. Če je torej za razvito blagovno produkcijo značilna večja produktivnost dela, potem delavec ustvari svojo mezdo v veliko krajšem času in je zato v preostalem delovnem času sposoben ustvariti precej več presežne vrednosti, s čimer se poveča stopnja eksploatacije delovne sile. To skratka pomeni, da je stopnja izkoriščanja večja v razvitem svetu, kar povsem negira trditev, da je Kosovo nerazvito zaradi izkoriščanja. Ravno nasprotno: Kosovo je nerazvito zato, ker ni dovolj eksploatirano.

Zato ni čudno, da kosovsko gospodarstvo ne ustvarja skorajda nikakršne presežne vrednosti – tako ne moremo govoriti niti o njenem prelivanju v razvitejše regije.

Kljub več desetletnemu dodatnemu spodbujanju in financiranju gospodarskega in družbenega razvoja na Kosovu so rezultati vedno bolj pičli. Tako je 1.80 družbeni proizvod na prebivalca znašal le 26,8 % jugoslovanskega povprečja (1.47 49,3 %, 1.76 32,2 %). Učinkovi-

tost bruto investicij je izredno majhna (SFRJ = 54,5, SAP Kosovo = 11,3), zmanjšana je tudi akumulativna sposobnost, čeprav naj bi bil sklad za kreditiranje manj razvitih namenil razvoju Kosova v letih 81–85 0,78 % družbenega proizvoda v Jugoslaviji.

Izredno visoka stopnja vlaganj je povzročila nekatere pomembne premike v premagovanju nerazvitosti. V obdobju od leta 66 do leta 76 je bil delež bruto investicij v družbenem proizvodu 44,8 %, v državi pa 30,9 % (skoraj za polovico večji od jugoslovanskega), od vseh investicij v osnovna sredstva pa je bilo 67,7 % sredstev namenjenih industriji (največ energetiki, nato premogovništvu, barvni metalurgiji, kemični industriji), tako da je že v začetku 70-ih let industrija postala najpomembnejše gospodarsko področje, saj se je fizični obseg industrijske proizvodnje povečal za 138 % (vendar pa hkrati tudi zaposlenost za 73 %, produktivnost dela le za 38 % in raba elektroenergije kar za 251 %). Ker so investicije v neproizvodnih dejavnostih za tretjino hitreje naraščale od gospodarskih, je to med drugim tudi omogočilo, da se je število študentov v istem obdobju povečalo za šestkrat.

B) RAZVOJ KOT POTENCIRANJE NERAZVITOSTI

Pa vendar nerazvitost ni bila niti zmanjšana niti odpravljena, ampak se je nasprotno le še poglabljala. Eden izmed vzrokov za to je stalno zapostavljanje kmetijstva, čigar fizični obseg proizvodnje se je zmanjšal z naraščajočo industrijo, kar je povzročilo silno razdrobljenost in nizko produktivnost. Družbeni sektor kmetijstva poseduje le desetino obdelovalne zemlje (najslabše kakovosti), le štiridesetino živinskega fonda, pa kljub temu prispeva polovico tržnega presežka. Hektarski donosi so daleč pod jugoslovanskim povprečjem (pšenica 75 %, koruza 25 %, sladkorna repa 40 %, sončnice 50 % jugoslovanskega povprečja), čeprav je tehnična opremljenost izredno dobra, količina mineralnih gnojil, porabljenih na hektar, pa je celo večja od jugoslovanske. Vzroki za to so skriti predvsem v patriarhalnem načinu življenja na vasi in stopnji razvoja družbenoprodukcijskih odnosov.

Za nadaljnje potenciranje nerazvitosti pa je kriva predvsem industrija, za katero je značilna nizka ali nikakršna akumulativnost, nizka učinkovitost, padajoča konkurenčnost in rastoče izgube. Zato takšna, kot je, ne more biti motor družbenega razvoja tako velikega prostora, saj nima dovolj moči za to. Kajti glede na družbene potrebe je ta produkcija premajhnega obsega, hkrati pa onemogoča zaposlitev le omejeni količini delovne sile. Tako je bilo leta 66 od celotnega obsega delovnega kontingenta zaposleno le 15,7 %, leta 76 pa 19,2 % za delo sposobnega prebivalstva, kar je posledica industrializacije kot edinega instrumenta reševanja nerazvitosti. To je normalna lastnost razvoja blagovne produkcije, kajti kapital ne pozna ekonomskega niti moralnega imperativa, po katerem bi moral ustvarjati polno zaposlenost.

Dolgoletna visoka stopnja investiranja v osnovna sredstva je krepko izboljšala organsko strukturo kapitala, kar je spremenilo značaj kosovske industrije v kapitalnointenzivno produkcijo. Ob tako visoki tehnološki opremljenosti bi po logiki razvite blagovne produkcije pričakovali, da bo povečanje organske sestave kapitala potegnili za seboj tudi povečanje produktivnosti dela, vendar pa je nivo produktivnosti ravno v panogah z višjo organsko sestavo kapitala ostal najnižji (elektroproizvodnja za 27 %, proizvodnja rudnin barvnih kovin za 22 %, proizvodnja barvnih kovin za 26 %, pred-

elava barvnih kovin za 50 % pod povprečjem). Miselnost razvoja načrtujočih politikov, da bo industrializacija omogočila proces presežanja nerazvitosti, se je izkazal kot katastrofalna zmeta, saj kapitalnointenzivna tehnologija ob obstoječih produkcijskih odnosih, ki so še vedno na zelo nizki stopnji razvoja, v kosovskem primeru ni zagotovila niti višje stopnje presežne vrednosti niti višje stopnje produktivnosti dela, kaj šele kakršnegakoli napredka na kateremkoli področju družbenega življenja.

Izkoriščenost sodobno opremljenih kapacitet je za 29 % pod jugoslovanskim povprečjem, učinkovitost gospodarjenja (to je razmerje med dohodkom in uporabljenimi sredstvi) pa za 40 %. Izgube so leta 78 znašale 40 % dohodka kosovskega gospodarstva, kar je sedemkrat več od jugoslovanskega povprečja. Največ izgub je bilo v industrijskih panogah z najsodobnejšo opremo, ki bi morale predstavljati hrbenico kosovskemu gospodarstvu. Tako so bile izgube v proizvodnji barvnih kovin štirikrat večje od dohodka, v proizvodnji električnih strojev in aparatov štirinajstkrat, v kemični industriji pa trinajstkrat.

Kosovsko gospodarstvo je sposobno pokriti svoje izgube v višini 3,7 %. Reprodukтивna sposobnost družbenega kapitala je enaka ničli. Tako je to gospodarstvo prišlo v položaj, ko vsaka nova investicija pomeni hkrati tudi osnovo za nadaljnjo še večjo izgubo, še večjo odvisnost in nerazvitost.

C) POSKUS POGLEDA V PRIHODNOST

Relativno zmanjševanje narodnega dohodka na prebivalca in slabšanje življenjske ravni delavskega razreda ni v nobenem primeru posledica slabe tehnološke opremljenosti. Tako je, na primer, vrednost opreme v industriji na zaposlenega prebivalca na Kosovu za 26,1 % večja kot v Sloveniji, moč pogonskih strojev na zaposlenega je večja za 20 %, poraba električne energije pa za 45,7 %. Tudi tehnična opremljenost kosovskega gospodarstva je boljše, saj je leta 72 odpadlo na ročna dela 20,2 %, na polavtomatska 9,6 % in avtomatska dela 70,2 % celotne produkcije, v Sloveniji pa na ročna 41,7 %, polavtomatska 35 % in avtomatska dela 23,3 % produkcije.

Nerazvoj je torej posledica slabe produktivnosti in intenzivnosti dela, je posledica aktivne-

ga produkcijskega faktorja, je posledica slabe ga kontroliranja in organiziranja produkcijskega procesa, katerega birokracija ni bil več sposobna obvladovati. Zato se je začela opirati predvsem na sklad za hitrejši razvoj manj razvitih, da bi si z njegovimi sredstvi utrdila svoj položaj, pri čemer ji položaj delavskega razreda ni bil niti najmanj mar. Da pa bi prikrila svojo pravo podobo, se je predstavila v vlogi branilca nacionalnih (albanskih) interesov in začela širiti idejo o nacionalnem izkoriščanju s strani razvitejših.

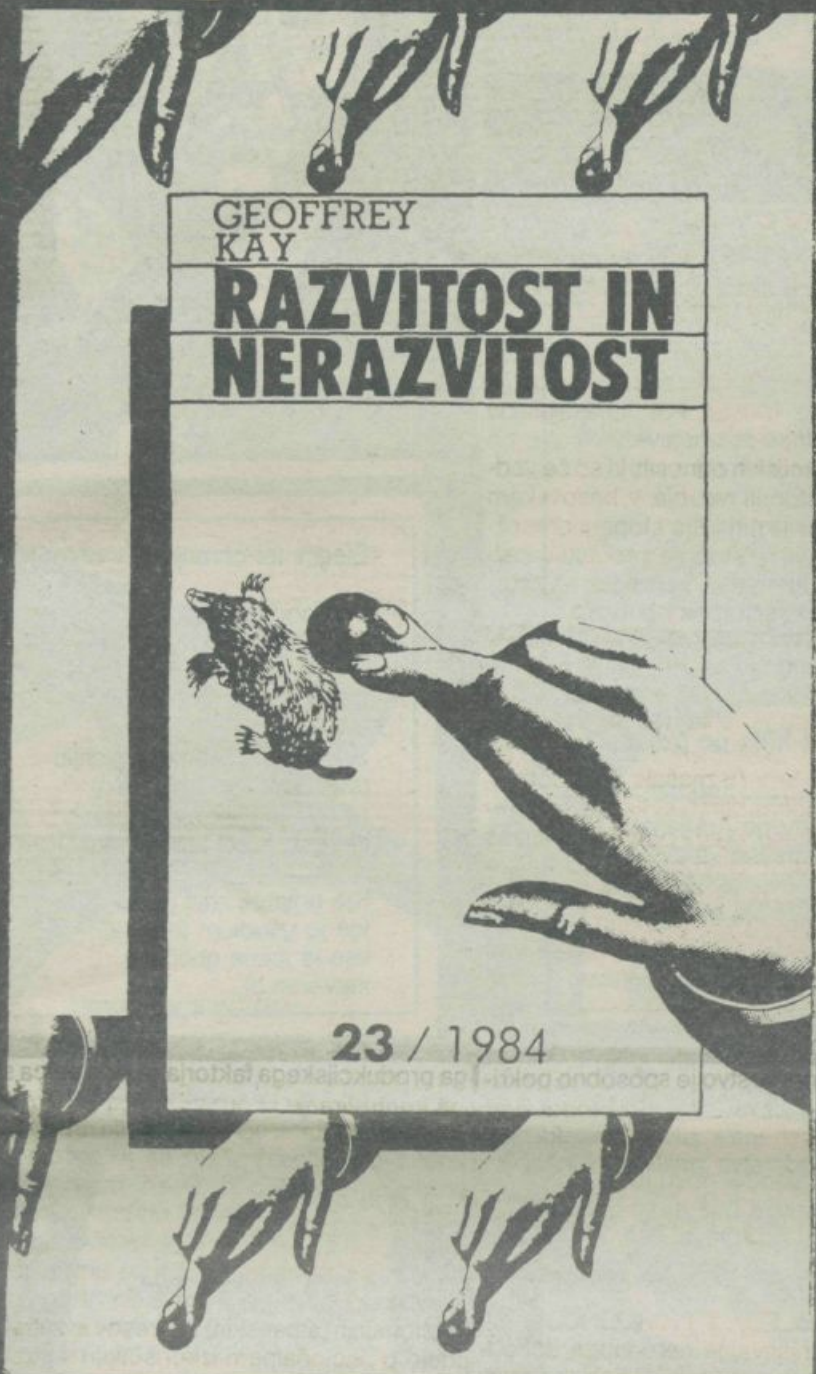
Pa vendar položaj le ni nerazrešljiv. Ob zelo ugodni organski sestavi kapitala je potrebno, med drugim, povečati predvsem produktivnost in intenzivnost dela. Splošno povečanje produktivnosti se kaže v povečani stopnji presežne vrednosti in v zmanjšanju vrednosti blaga, medtem ko intenziviranje dela omogoči povečanje realnih mezd, izboljšanje življenjske ravni, povečanje stopnje porabe, profitne stopnje, stopnje presežne vrednosti in stopnje eksploatacije.

MARKO POVŠE

RAZVOJ in nerazvoj

recenzija

GEOFFREY KAY
RAZVITOST IN NERAZVITOST

23 / 1984

cena knjige je 1300 dinarjev
naročite jo lahko pri KRTU

V zahodni ekonomiji marksizem ni bil nikdar cenjen, pa vendar se je v šestdesetih letih, po končanem obdobju hladne vojne, zanimanje zanj v določeni meri dvignilo. Zahodni meščanski ekonomisti so ekonomske zakonitosti namreč enostavno zreducirali na vprašanje, ali se bo potrošnik odločil kupiti dežni plašč ali obrok špagetov.

Eden izmed londonskih univerzitetnih profesorjev, ki se še vedno niso odrekli preučevanju delovanja zakona vrednosti v današnjem času in prostoru, je tudi Geoffrey Kay, katerega delo *Razvitost in nerazvitost* je lansko leto izšlo pri KRT-u. Knjiga je pisana, kot pravi sam avtor, tako, da je lahko razumljiva tudi bralcu brez vsakega predznanja o marksizmu ali ekonomiji, pa kljub temu ne pade na raven priročnikov za vsakodnevno rabo v gospodinjstvu.

Uvodna poglavja zajemajo obravnavo nekaterih osnovnih pojmov marksistične politične ekonomije, kot sta vrednost in blago, v bolj poglobljenih poglavjih pa avtor predvsem s pomočjo zakona vrednosti preučuje nekatera razmerja med razvitimi in nerazvitimi deli sveta. Njegovi sklepi se precej razlikujejo od tistih razmer, ki bi jih nekateri želeli dokazati in videti v stvarnosti.

Mnogokrat se namreč naše predstave o nerazvitosti začnejo in končajo pri obilici cenene nekvalificirane delovne sile, tako da so ujete v sliko najbolj grobega in brezobzirnega izkoriščanja živega dela, kakršnega so nam opisovali nekateri klasiki marksizma (npr. Engels - v knjigi *Položaj delavskega razreda v Angliji*). Vendar pa je to le del resnice, kajti delavec s slabo ali pa nikakršno izobrazbo ni sposoben ustvariti veliko presežne vrednosti, saj je nizko produktiven. Zato je tudi stopnja eksploatacije delovne sile, katere nosilec je, dokaj majhna, kajti pretežni del novoustvarjene vrednosti se preoblikuje v mezdo oziroma potrebno vrednost, samo zelo majhen del pa v presežno vrednost.

Tudi podoba velikega nerazvitega agrarnega kompleksa in šibke industrije je že zdavnaj zamenjala sodobno opremljena kapitalno-intenzivna industrija, ki kljub zelo visoki stopnji avtomatizacije ni sposobna zagotoviti dovolj pogojev, da bi deželo popeljala na pot razvoja in blaginje, temveč jo, prav nasprotno, celo potiska v vedno večjo odvisnost in nerazvitost. Industrializacija je tako postala sestavni del nerazvitosti.

Trgovski kapital kot najuspešnejši osvajalec novih tržišč ima svoje korenine v današnjih visokorazvitih kapitalističnih deželah, zato se v nerazvitem svetu pojavlja kot tujek, saj vsako povečanje trgovskega kapitala povzroči relativni padec splošnega ekonomskega razvoja neke družbe. Nerazvite dežele so za kapital vedno predstavljale le potencialno tržišče, kamor ni bilo potrebno usmerjati investicijskih in akumulacijskih sredstev, zato ga je le-ta prepustil trgovskemu kapitalu, ki je tako postal njegov agent, hkrati pa tudi edina oblika kapitala v nerazvitih deželah.

Kot agent industrijskega kapitala je moral trgovski kapital slediti njegovim interesom. Nerazvite dežele so za industrijski kapital namreč pomembne kot vir potrebnih sredstev (surovin) za proizvodnjo, kot zanesljiva in cenena dobava sredstev (prehrambenih izdelkov) za porabo ter kot ogromno potencialno tržišče. Posledice neenake menjave in nizke vrednosti delovne sile so omogočale dodatno možnost ohranjanja profite stopnje.

Vzrok za mnoge socialne probleme nerazvitih vidijo nekateri v visoki nezaposlenosti, možnost za to, da bi jih presegli pa v pospešeni industrializaciji. Vendar nezaposlenost najhitreje narašča v državah z najvišjo stopnjo industrijske rasti, čemur je vzrok predvsem široka uporaba kapitalno-intenzivne tehnike, ki zaposluje razmeroma majhen obseg živega dela glede na konstantni kapital. Tako kapital intenzivira izkoriščanje relativno majhnega števila delavcev v kateremkoli trenutku ne glede na izbor nezaposlene delovne sile, kajti kapital ne pozna ekonomskega ali moralnega imperativa o ustvarjanju polne zaposlenosti. Zato je nezaposlenost normalna lastnost kapitalističnega razvoja in industrializacije kot edinega recepta za odpravljanje nerazvitosti.

To pa seveda niso edine dobre strani Kayeve knjige (razen) že omenjenega se Kay ukvarja tudi z značilnimi pojavi in oblikami v razvoju kapitalizma, kot so, npr., akumulacija, produktivni in cirkulacijski kapital, obrat kapitala ipd.), ki vam jo priporočamo v branje, saj vam hkrati lahko rabi tudi kot učbenik politične ekonomije.

MARKO POVŠE

SDI ali VOJNA ZVEZD

Preselitev vojaških aktivnosti z Zemlje v vesolje buri duhove politikov, znanstvenikov in strokovnjakov ter tudi navadnih zemljanov, le da večina nas ve o tem bore malo ali pa sploh nič. Vse predstave o tem temeljijo na skopih novicah v našem tisku, večina pa ne bere tujega tiska, kjer temu posvečajo več pozornosti tako glede tehnike in tehnologije kot glede vzrokov in posledic vojne zvezd za človeško družbo. Težko pa zasledimo komentarje o ekonomskem ozadju. Tu je torej treba iskati enega od ključnih odgovorov o vojni zvezd.

Glavni iniciator in pobudnik oboroževalne tekme v vesolju je letalska industrija z BOEING-om na čelu, ne pa politična in vojaška birokracija Bele hiše in Pentagona. Ti so samo pograbil to pobudo, oziroma so jo bili primorani sprejeti. Ta razlaga še ne pove ničesar.

Treba je odgovoriti zakaj je glavni pobudnik ravno letalska industrija in zakaj je ameriška administracija to sprejela.

Letalska industrija ZDA je do nedavnega pokrivala skoraj vse svetovne potrebe po letalih v civilnem prometu (razen seveda v SZ in v deželah, ki so tako ali drugače odvisne od nje). Čeprav svetovni trg ni majhen, pa vendar letalska industrija nima velikih možnosti za širitve trga in podražitve letal (zaradi sorazmerno visoke cene celo za razviti zahod), kar pomeni, da industrija letal ne bi več prinašala velikih profitov. Na letalskem relativno zasičenem in zaprtem trgu pa se je pojavil konkurent s cennejšimi letali in novimi tehnološkimi rešitvami, veliki evropski letalski konzorcij. Z zelo uspešno prodajo AIR-BUS-ov je začel upadati profit letalske industrije ZDA, ker je konkurenca naredila svoje tudi pri cenah.

Tako so v razvojnih oddelkih BOEING-a in drugih letalskih tovarn, predvsem pa v finančnih krogih teh firm začeli razmišljati o novih produktih. Glede na prejšnje sodelovanje pri vesoljskih programih, glede na stopnjo razvoja tehnologije in glede na politično moč so se usmerili na trg orožja in to tehnološko najbolj zahtevnega orožja. Dobili so tudi finančno in politično podporo, tako da sedaj pospešeno razvijajo vesoljska orožja, računajoč na velike profite. Na področju oboroževanja z visoko razvito vojaško tehnologijo pa ni trga, konkurence, tako da bodo profiti zelo veliki, vsekakor večji od profitov pri izdelavi letal.

In zakaj Bela hiša in Pentagon navdušeno in nekritično sprejemata nov program? Sedanje politično vodstvo in administracija je prišla na oblast in na krmilo ZDA ne nazadnje tudi ob neskromni pomoči ameriškega velekapitala, zato mu tudi marsikaj dolguje, če mu ni celo prisiljena vračati usluge. Delež letalske industrije (in industrijskih panog, ki sodelujejo z njo) pa je bil vse prej kot majhen. Torej je očitno, da oboroževanje v vesolju, imenovano tudi vojna zvezd, ni suveren sklep ameriške administracije in vojaškega vrha, temveč prej posledica pritiska s strani najbolj finančno močnih ameriških industrialcev. Na ta način se jim bo vrnil

precejšen del davkov, ki jih plačujejo državi, nazaj v obliki profitov.

Taka naj bi bila racionalna razlaga neracionalne oboroževalne tekme v vesolju. Ameriško sovjetsko ravnovesje v oboroževalni tekmi je doseženo (in to z rahlo premočjo ameriške strani zaradi bolj razvite tehnologije). Zato iskane razlage za SDI in ameriško vztrajanje pri vzpostavljanju ravnotežja v oboroževalni tekmi ni nič drugega kot propagandna taktika. Ta ni namenjena toliko javnosti kot sovjetski strani, saj verjetno dopušča možnost, da se ameriška stran odpove vojni zvezd.

Resnica o interesu ameriškega velekapitala pa ne dopušča take možnosti, saj se industrija ne bo tako zlahka odpovedala profitu (če bo treba, lahko zamenja tudi šefe Bele hiše), administracija ZDA pa ne bo mogla opravičiti tako ogromnih izdatkov, če ne bo ponudila javnosti končnega »izdelka«. Zato konec tekme v oboroževanju vesolja ni zgolj odvisen od dobre volje SZ in njene želje po miru v svetu.

V tistem trenutku, ko pa tako občutljiva stvar, kot je svetovni sod smodnika, pride v roke velekapitalu, ki mu je primarni interes profit, ko je torej vse podrejeno profitu, je igra s tem sodom še bolj nevarna, kot če se jo igrajo politiki.

MARKO GAŠPERLIN

IŠČE SE AVTOR

Teza, da ima v družbenem življenju kultura relativno avtonomijo, se težko obdrži v našem okolju. Prej bi lahko govorili o kulturi v službi politike in o politiki v službi kulture.

V obeh primerih gre za najbolj bedno varianta povezovanja, ki si jo še lahko zamislimo.

Prva povezava označuje prenapeto povezovalje kulture na narodno identiteto. Tako aktivnost pogostokrat srečujemo, zato o njej ne bomo več zapravljali besed. Druga povezava pa pomeni pretirano povečevanje dela kulturnih delavcev. Zakaj? Vse kaže, da so dobri strici v preteklosti menili (in menijo še zdaj), da slovensko občestvo ne more živeti brez mitov in legend. Lepe zgodbe o zaslužnih sinovih slovenskega naroda obstajajo in so prirejene za vse starostne skupine. Življenje in delo glavnih junakov je povzdignjeno in sveto vsaj tako, kot bi ti bili svetniki. Njihova vedno pravilna misel vidi daleč naprej. In ničesar, prav ničesar ne sme porušiti teh mitov, kajti slovenski narod jih potrebuje.

Slovenski narod potrebuje narodne junake in potrebno jih je najti, pa naj stane, kar hoče. Naši junaki so brez vsake napake, še več, nobene lastnosti, ki bi utegnili biti človeška, nimajo. Še najbolj so podobni motorjem, ki jih poganja boj za vsakovrstne pravice. Ljubezen je marginalna epizoda v življenju, razen če ne gre za ljubezen do zatiranih, ki je seveda najvišja in edotakljiva...

In potem začne nekega dne taka demagogija pokati kot milni mehurčki. Najdejo se pisarje, ki so bile prej skrite, koplje se po življenjepisih, da bi se našle pikantne podrobnosti, skratka, z velikim sladostrastjem se ugotavlja, da so dovčerajšnji heroji samo ljudje. Še z več-

jim veseljem in neverjetno hitrostjo potujejo informacije o »umazanih igrcah«, ki so se jih igrali. Prešernu so bile všeč mlade deklice, Cankar je bil baje sploh en čuden tič, ki je svoje honorarje proslavljal z vožnjami s kočijo, v katero so bili vpreženi beli konji, zaradi česar je umrl Fran Levstik, pa je nasploh zelo običajna tema za malomeščanske pogovore.

Tako so se za interno uporabo zelo razširile pesmice, ki so stare približno poldrugo stoletje. Avtor zaradi »kvantaško-erotične« vsebine seveda ni znan. Domneve, da jih je spisal sam France Prešeren, jim dajejo zanimivost. Zanimive so zato, ker pri bralcu izzovejo šok, saj je bil pač navajen na malce drugačen Prešernov stil. Pomenijo prelom z mitom – in to je vse. Kajti pesmi so, milo rečeno, dolgočasne. V vsaki kitici gostuje vsaj pet kurčičev in šest pizd. Poleg tega so pesmi precej dolge. »Epopėja« o čudnem hektarskem donosu očeta Janeza, ki je šel sejat ječmen, ima nekaj čez štirideset kitic. Da ne govorim o Kavsovem bratu – za opis njegovih junaštev je bilo potrebnih celih dvainpetdeset kitic. Ko se bralec prebije čez tako obilen material, je prvi šolančni učinek že zdavnaj mimo. Ostane pa občutek ekskluzivnosti (jaz vem, drugi pa ne), ki privlači malomeščansko javnost. Le ta se nasmiha (kot takrat, kadar sliši masten vic) in se obenem v boju za ohranjanje mitov najbolj izpostavlja.

Tako kot za fragmente pesmi, ki jih objavljamo, ni nobenih pravih dokazov, da jih je res napisal Prešeren (glavni adut za ohranjanje čistosti). Tudi ni nobenih dokazov, da bi se lahko avtorstvo naprtilo komu drugemu. Išče se avtor – najbrž se ne bo nikoli našel. Pa tudi če bi

ga našli (za te in še mnoge druge pisarje, ki jih hranijo zasebniki), bi bilo spoznanje zanesljivo vkomponirano v lepo podobo. Za primer navajam eno od možnih apologij:

»Pesmi, ki so objavljene v tej številki, so nastale zaradi pesnikovega nezadovoljstva do sistema, ki je tlačil in zatiral narode. Pesmi so izraz posmeha nad lažno moralno, ki jo je produciral ta sistem.«

Po želji dodajte še razredni boj.

JULIA PRIMITZ

Za pokušino objavljamo fragmente pesmi, ki jih nismo prepisali iz javnih WC-jev, temveč so nastale že v 19. stoletju.

Kavsov brat

1.
Živel dečko je postaven
ki je kavsalski strašno rad
in postal je slaven
pod imenom Kavsov brat
52.
Milo sveti v nebu lunca.
Z zlatom je svetnik oblit.
Gabriel mu jajca gunca,
Azrael žgečka po rit.

Ostalih petdeset kitic pa pojdite prebrat v NUK!

Jel' to morje Adrijansko,
ki tak strašno valovi?
Ne: pizdovje je lublansko,
ki na kurčičih besni.

(nekje na sredini Očeta Janeza)

Elegija (ni ohranjena v celoti)

Vse podiral si po vrsti
stal si ravno kot kanon
bil si v Pizdi, bil med Prsti,
bal se nisi plomb ne kron.

Stal v pozicijah si sprednjih
(stal si včasih tudi vzad)
pizd čakal si sebe vrednih
skratka: bil si fejest soldat

Kje prijatelj zdaj je slava
kje je gaudium femina?
vse je sama goličava
klaveren si...

JAN ZOREC

CIRKUS ZA VALO

(pribij mi svojo maternico na zid,
da te nikoli ne pozabim.)
Henry Miller

I
izbral sem te da me mučiš
zadiraš besede v hrbet
zabadaš nohte v oči
da mi piješ kri gospa
da noriš ko mi ne vstane dovolj
izbral sem strast v tebi
ki me preganja
kadar te ni
izbral sem te gospa
da ti poljubljam vlažno meso
medenico hladne oči
da občudujem praznino
ki si je polna
izbral sem te da mi praviš
svinja suženj fukač
ženskar slabič
lahko ti slečem črno nogavico
ki mi jo stlačiš v usta
lahko se dotaknem kože
ki se tako vabljivo podaja
in lahko izgovorim tvoje ime
pa čeprav po nepotrebnem
gledam te ko govoriš neumnosti
divja gola in nepotešena
me počasi vržeš nase
izbral sem te gospa
zaradi dolgih nog dišečih las
in drugih formalnosti

II

prepogni me
meduza svetlih pramen
nikdar več
v noči
plavala ne bova
drug v drugem
čudovita zver
odgriznila si me resničnosti

Ko tkala si
sesala vase
novi svet
končano je poslanstvo
iluzije sreče
in prevare

posrkaj me
meduza zlatih las
norel ne bom več
zaplaval skozi nič
do drugega otoka
sledile bodo ribe
iztaknjenih oči
postrganih luskin
hlastajočih ustnic
mi lepilo sledi
na pekoče rane

uniči me
meduza svetlih las
ne bom več jedel
obljub
ki skozi jezik
si jih dala

III

vem
živim v zablodi
in suženj sem strasti
polnočnih
a diham več kot drugi

takrat človeka iščem v tebi
a vsa si le sterilna lutka
in prazna maternica je razum
da sem pijan od tvojih vonjev

a vem
ne bom več dolgo
brodil po željah varljivih
in gledam črte v levi roki
gorijo izlivajo se v

prazno
kot oster nož
usoda se zapiči v dlan

ris bo prebodel novo jutro
počasi srkala boš mojo dušo
in krvavo bo rojeval dan
ležala boš ob meni vroča
spustila boš na truplo
belo dlan

morda znam le tako
saj vem
živim v zablodi
sicer pa
ne bom več dolgo

IV

slonim ob stebru
zlomljen
stoletja že visi nad mano
glava kače
pritiskam spraskane dlani
ob hladni kamen
in strup mi teče v oči

tesnoba in zavist in zloba
me morijo in slepijo
ne vidim več resnice
le tvoje boke zibajoče
te ustne hladne
ujet v obljube
se drobim v spomine
kot mrtev alabaster
na beli koži

prebudim se v novo jutro
prazen
ves svet se zruši
ko posrkaš mi oči
slonim ob stebru
zlomljen
na drugi strani ulice
si ti

V

zdaj si tu ob meni
vsa sveža mehka
in cvetoča
počasi vpijaš novo noč
besede so izgovor
le hip prevare

ko zdrsiš z dlanjo
in zamižiš
v zrcalo

a zima je bila krvava
duševni mrzabadaš je zobe
v možgane
sanjal sem
bila si mrtva
iz tebe so skotile
se podgane

razgališ si telo
z besedo
zdaj ti meso utripa
za domišljijo
zabodeš muke mi v vrat
in mehke celice mi zadone
plehko kot tvoj glas
ogabni vonj parfuma
in spet odgrizneš mi
za prst razuma

sanjal sem
bila si mrtva
iz tvoje duše
so skotile se
podgane

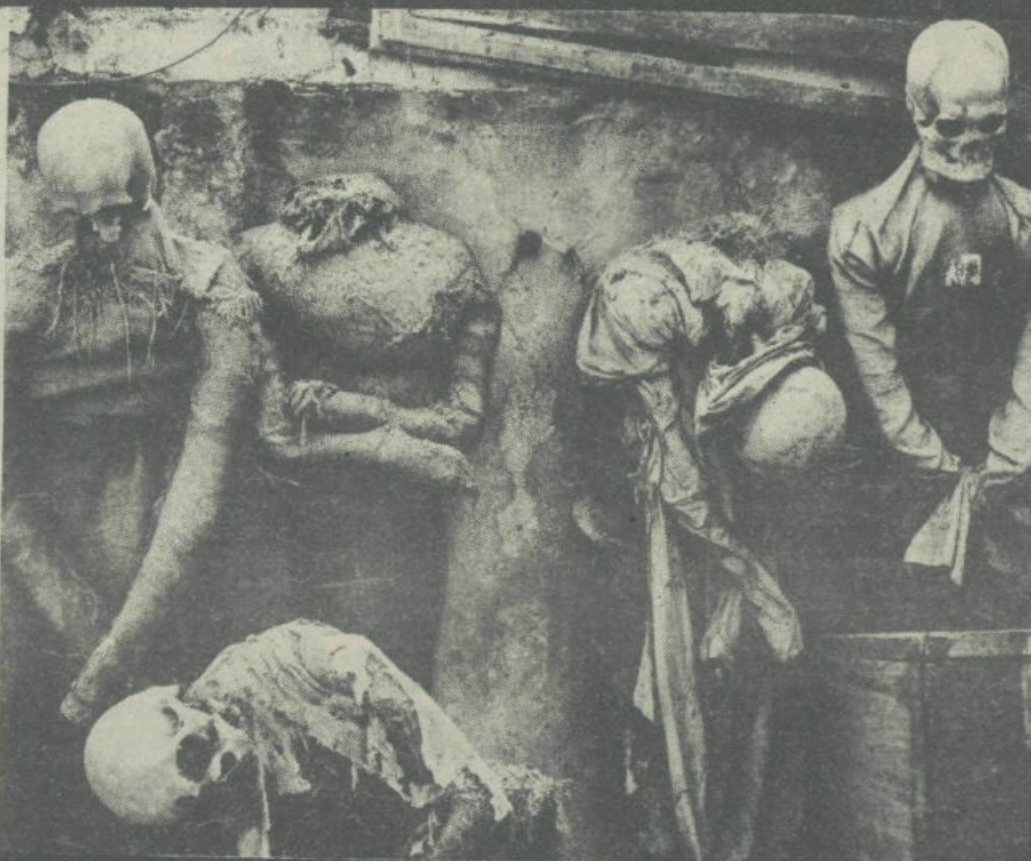
VI

zadel sem dvojno
enkrat samo-ljubje
nato tebe
kot žival
dišal sem banalno
oralno
in tvoje učke
zaužil
divje noro pohotno
kot čutila si me
valium
ponoči sanjam
trepalnici
hudič
črno črno črno
gazela dvonoga
sanjam te
ko sem pijam

IRONIJA ŽIVLJENJA

KO ČLOVEK NE POZNA ČLOVEKA,
KO SPLOH NE VE KAM TEČE REKA...
KO PTICE PRENEHAJO PETI,
KO JASTREB NE UME VEČ LETETI...
KO PRISEGAŠ NA ŽIVLJENJE,
KO ZADENE TE TRPLJENJE...
KO TE SREČA ZAPUSTI,
KO SE VIDIJO KOSTI...
KO SPOZNAŠ ŠE ZADNJO LAŽ,
KO DOBIŠ ŽIVLJENSKI STAŽ...
KO ŽELIŠ SI ŽIVET,
TAKRAT MORAŠ PRENEHAT TRPET...!?

JOŽE DELOPST – 1984

VENERA

Nahajal sem se na Veneri.
Pil sem nasladi njenih čustev.
Potapljal sem se v globino
njenih nederij.

Nekje daleč na Zemlji
so se klali. Kri je
brizgala v zrak in ob
stene. Trupla so
zlagali na pločnike
ter jih odvažali do jam.

Bil sem ravno na Veneri –
ko je vdrl nekdo noter in
zakričal:
»ARETIRAN SI!«

I.K. – BIGL 1982

REVOLUCIONARNA

Veš poet svoj dolg?
Ne najdeš besed?
Za koga se razdaješ?
Za domovino ali sebe?
Pogubnost zdaj preži
v nedrih njenih,
revolucijski zanos
sveti ji v očeh,
nesreče sili v ospredje,
ti pa nem stojiš in molčiš.
Molk ni vreden tega,
še laž je srečnejša od tebe,
sam si kriv za vse,
raje izberi smrt.
Kuješ pesmi,
a nikjer uspeha,
smeh je le na resnih ljudeh,
bridkost v srcu-
mogoča pri vseh?
Veter piha ti ostajaš,
priklenjen na skalo-
prozi čiste ljubezni,
vzete iz srca
klišejskega molka dobrote.
Izgini, daleč naj roma tvoje srce,
poet je zdaj zlagana duša,
odmev resnice izgublja se.
Povrni se, a glej,
žalost bo le laž
in tvoje polje je samota,
brez sadu,
seme,
raztrošeno v vetru,
izgubljeno v svetu.
Up je tvoj,
dlan vprašaj,
a glas,
kot bilka,
krhko maje se v vetru,
revoluciji naših src.
Veš, poet,
tvoj dolg je brez besed,
nem si in boš,
v množici vulkanskega izvora,
s sklonjeno glavo stopaš,
s smehom brezzobega starčka.
Slovo je nemo
in ti si dar zemlje,
matere očakov,
le veter,
ta veter...

Tanja

KARIZMA

Akontacija življenja
se kot leglo prilagaja tvojim očem,
skritim v bolesti tega dneva.

Postoj in ne hodi več naprej,
pot je kes,
ulit v tej noči hrepenenja.

Parole smeha,
ti in jaz,
komaj vem,
zvezde neba žarijo v neskončnost.

Kamen spotike
zajeda se v moje srce,
tolažnost lažniva,
omama bedliva koraka v mē.
Tanja

JAHAČI

starci so vpregli svoje konje
odpekotali so v noč
revolucije gnijo pod podom
starci spe nad njimi

starci os vpregli svoje konje
in zbežljali v noč
ura pokola se bliža nevzdržno
kam? kdaj? zakaj?

starci so vpregli svoje konje
bežige
njihov topot je tvoj konec
bežite
z njimi jaha z belo koso smrt

Acjom

komu zvoni

komu zvoni na tej na tej črni zemlji
komu cingljajo zvončki za ušesi
priprnite si neglne v gumbnice in umrite mladi
jutri je še bolj črn od danes in včeraj je bil
bolj krvav
komu zvoni na tej črni zemlji
nam in vsem vam
Acjom

Oddala sem bistvo.
Plačala poštnino.
Poštar je pritisnil pečat.
Pošiljka potuje.

Kar je ostalo,
je z mano zavilo
na kratkega v bife.

Marta Kogoj

NI VEČ HEROJEV

ni več herojev...
ostali so samo oportunisti karjeristi
ni več herojev
ostali so malomeščanski lažni patrioti
ni več herojev
ostajajo zgolj še spomeniki
nič več herojev borcev za pravice
ostali samo so podkupljivi, pokorni oblastni-
kom pizdo lizci
ni več herojev viteštva
zdaj družba polna je abscesa
ni več herojev na žalost tovariši je tako

BRANE KONCILJA

KULTURA oziroma KAJ ZA VRAGA TO SPLOH POMENI

Verjetno se bo bralec brez posebnega napreznja spomnil nastopa Poldeta Bibiča v Cankarjevem domu ob slovenskem kulturnem prazniku dve leti nazaj. Sigurno mu je ostala v spominu revocionarnost in utemeljenost poslednje resnice o narodu, družbi in njeni kulturi. Verjetno se bo tudi spomnil zgodovinskega nastopa Igorja Lampreta in Poldeta Bibiča pred TV kamerami kmalu po 8. februarju istega leta. Ne morem se znebiti čudnega občutka, ko se spomnim, kako sta opredeljevala pojem kulture. Govoreč o slabem stanju v »slovenski kulturi«, sta kritizirala grmotni položaj le-te, oziroma krivce za ta nezavidljivi položaj (beri: politično birokracijo), sta govorila praviloma o tem, kako bo gledališče zaradi tega izvedlo eno ali mogoče dve premieri manj v sezoni. In tako naj bi »slovenska kultura« po njenem utrpela nenadomestljivo in nepopravljivo škodo.

Tako je pač tragedija naroda v tem, da del tega naroda (beri: stalna publika SNG Drame) ne bo videla 5 ali 6 premier, temveč le štiri. Narod bo tako po njenem rigorozno oropan, ker njegov manjši del v eni sezoni ni videl neke premiere (po možnosti tujega avtorja). Strinjam se, da si človek mora širiti obzorje in poznati stvaritve, ki prihajajo iz krajev onkraj naših meja, toda ena med njimi manj še ne pomeni nobene tragedije za Slovence. Osebnost se mi zdi večja tragedija to, da ni dovolj denarja (če smo že pri denarju in gledališču), da bi neka amaterska skupina zagnanih mladih **ustvarjalcev** ustvarjala stvaritve, ki imajo slovenske korenine in resnično izhajajo iz naše krvi, žuljev ter tegob. Bibič in Lampret na to nista pomislila, kar je logično, saj sta vendar »profesionalca«.

V TV oddaji je Bibič dobesedno rekel: »Družba mora dati več denarja za kulturo.« Zanimivo bi bilo vedeti, kaj oziroma koga smatra za družbo in kaj smatra za kulturo. Ker ni opredelil pojma »kultura« in ker ga nihče od njih (s tem mislim na naše »kulturnike«), nikoli ne opredeli, si moram pomagati sam, kot vem in znam. Pa pogledajmo v slovarje, kaj je zabeleženo pod pojmom »kultura«. V *Slovarju tujk* (France Verbinc, Cankarjeva založba Ljubljana, 1982) naletimo na razlago, da ta izraz izvira iz latinščine (cultura) in kot prvo pomeni: »obdelovanje zemlje, gojenje, negovanje, umetno odgajanje npr. bakterij«. Nisem ravno prepričan, da je tov. Bi-

bič mislil na obdelovanje zemlje, ko je rekel, da kulturi primankuje denarja. Če pa je mislil na kmetovalca, potem je zadel v črno, saj se le-ti ne nahajajo v zavidljivem položaju. Vendar četudi je mislil na kmetovalca, je mislil nanj z drugačnim namenom: ne da bi družba morala kmetovalcu dati več denarja, temveč bi on (kmetovalec), tako kot vsi ostali pripadniki družbe, moral prek prispevkov dati več denarja za razne »kulturne« dejavnosti; npr., za gledališke, torej za gledališče, kjer je tov. Bibič zaposlen. Nadalje »naletimo na naslednje razlage oziroma uporabe tega pojma (besede): »gospodarski, znanstveni, нравni razvoj človeka v njegovi ustvarjalni dejavnosti in iz nje izhajajoče pridobitve in vrednote.« Sledi: »celotnost materialnih in duhovnih pridobitev v kaki dobi na določeni razvojni stopnji človeštva; razvojna stopnja individualnih sposobnosti (igralska, pevska) itd.« V *Slovarju slovenskega knjižnega*

jezika naletimo med drugim na razlago: »dejavnost, ki obsega področje človekovega umskega, zlasti umetniškega delovanja, ustvarjanja pa tudi: **skupej** dosežkov vrednost človeške družbe kot rezultat človekovega delovanja, ustvarjanja itd.«

Torej iz navedenega sledi, da je uporaba pojma kulture v »kulturne« namene (beri: umetniške) le ena od možnih uporab in s tem razlag vsebine pojma kultura. Nikakor pa ni to edini in izhodiščni ter prvotni pomen tega pojma. Ko naši »kulturniki« govore o »narodni kulturi«, mislijo predvsem in **samo sebe ter svoje ustvarjanje** na odru (za odrom), v knjigi, na filmskem platnu itd., nikakor pa ne mislijo na celokupno sfero naroda, na njegovo ustvarjalnost, na njegovo početje. Kultura so oni in pika. Brez njih je ni. Torej so kulturne institucije za njih; Kar se vidi v vsakodnevni praksi. Že pogled na sa-

koholikov, ni odtujevalcev delavca od kmeta, ni elite, skratka, »kulturniki« so vzor naroda, so vzor človečnosti. Kultura je nekaj čistega, že sama po sebi je poštena. Da pa se na sam pojem kulture nanašajo tudi negativne vsebine, nas prepriča že bežen pogled v že omenjeni *Slovar tujk*, kjer na strani 393 najdemo naslednjo razlago:

»Kulturbund, 'prosvetna zveza', nemaška nacionalistična organizacija, ki je v predvojni Jugoslaviji opravljala vlogo pete kolone.« in naprej: »kulturkampf: kulturni boj, boj Bismarckove vlade v letih 1871-1887 proti klerikalizmu.« In nadalje: »kulturträger: 'kulturonosec', vzdevek za osvajačca, ki prikriva imperialistične smotre s frazo o širjenju kulture.« Tudi *Slovar slovenskega knjižnega jezika* nam pove, da je kulturonosec ironični naziv za tistega, ki širi in prinaša kulturo. V istem slovarju pa najdemo tudi razlago, da bi: »kultiviran« pomeni biti obdelan z nekim določnim smotrom, pa najsi gre za človeka ali za rastlino. S kakšnim namenom biti obdelan, to je po vsej verjetnosti vprašanje časa in prostora. Za izraz »kultiviranje« pa najdemo med drugim to razlago: »kultiviranje jezika«. Kaj to pomeni, da jezik sam ni kultiviran, da ga je treba kultivirati, to je obdelati z nekim namenom? K izrazu kultivator sodijo tudi: dopolnila kultivator puščavskega sveta, kultivator impresionične umetnosti.« Torej umetnost sama še ni kultivirana, treba jo je šele kultivirati. Ob izrazu »kultivacija« najdemo pojasnila: »kultivacija zemlje, kultivacija umetnostnih slogov«. Torej tu se nahajata zemlja in umetnostni slog v isti poziciji. Oboje je treba

kultivirati obdelati, in to s točno določenim namenom.

»Da ne bi ostali le pri enciklopedijskem pregledovanju pojma »kultura«, pogledajmo še kar drugam. Vzemimo, na primer, knjigo *Temelj občje sociologije* (DZS, Ljubljana 1980) Dr. Jožeta Goričarja. Zdaj že pokojni avtor piše v tej knjigi o pojmu institucije med drugim tudi to, da se avtorji ne morejo zediniti okoli definicije tega termina, in nadaljuje: »Avtorji se strinjajo v tem, da je družbena institucija **del kulture**, vzete v širšem antropološkem smislu.« Torej tu je pomen kulture »antropološki«, kar bi se mogoče dalo reči »človeškostni«, iz česar bi sledilo da se kultura veže le na človeka in da je v zvezi z vsem, kar je v zvezi s človekom. Skratka, nekaj, kar človeka loči od živali. In če gledamo na zgodovino antropološko, potem vidimo, da se človek v svoji evolucijski poti ni ločil od živalske poti zato, ker je začel pisati knjige ali risati risbe, temveč je zato začel risati risbe in pisati knjige, ker se je že ločil od živali. Že s samo ločitvijo od lastne »animalne« stopnje človek (homo) **ustvari** kulturno sfero, **ustvari kulturo**. Kultura je **vse, kar počne**, je njegov stalni napredek v oddaljevanju od »animalnosti«. Kultura je torej **sfera procesa**, je proces in ne le stopnja procesa, kot nekateri menijo in pravijo, da »tisti« na »nižji« stopnji niso kulturni, niso kultivirani. Seveda so kultivirani, seveda so obdelani, in sicer v skladu s svojim zgodovinskim

moupravne interesne skupnosti za kulturo nam dovolj pove, za koga skrbe in na kak način. Tudi o Republiškem komiteju za kulturo bi težko rekli, da skrbi za »narodov blagor« v strogem cankarjevem pomenu. Ko kdo poseže v naravo in, na primer, z buldožerjem razširi cesto v Bohinju, se takoj oglasijo vsi »stražarji in varuhi« naše kulture, češ, nehajmo uničevati »kulturno dediščino«. Ko pa posnamejo filme in drame, ki stanejo težke milijarde, se ne predvajajo in dobesedno nikomur ne koristijo, so pa tiho kot riti. Ta izgubljeni denar jih ne zanima, saj njih ne boli glava v procesu produciranja denarja. Proces produciranja denarja pač ni sfera kulture. Kultura je tisti kraj, kjer ni napak, kjer se dogajajo same svetniške, poštene in »kulturne« stvari, kjer so odnosi in dogajanja strogo »kulturni«. Kultura nima svoje birokracije, nima svojega zakulisja, nima »kadrovskih borb«, ne pozna zvez in poznanstev, v njej ni al-

razvojem. Zakaj naj bi bila kultura zahoda bolj kulturna kot kultura vzhoda? Zakaj naj bi bila kultura New Yorka bolj kulturna od kulture bušmanske vasi? Zakaj naj bi bil oboževalec Lepe Brene ali Bojana Križaja bolj kulturni od oboževalca opičjega totema? Saj sta oba na istem, oba sta sebe odtujila v svoj kult, le forma teh kultov je drugačna, pač v skladu z okoljem. Vsebinska procesa odtujevanja pa je ista in izražata popolnoma isto miselnost in odtujenost, le da so sredstva in pogoji odtujitve drugačni (mišljena je odtujitev v odnosu na kult in ne kaka druga). Vse kar počnemo, vse kar delamo, je stvar kulture, je kultura sama. Kultura je proizvod naše celokupne aktivnosti: »Kot **deli kulture**, kot **segmenti načina življenja**, so institucije relativno trajne družbene tvorbe.«

(Jože Goričar, prav tam)

V uvodni razpravi ekološke zbirke *Pasti raz-*

voja (Komunist, Ljubljana 1985) pravi D. Andrej Kirn med drugim tudi naslednje: »Tehnološka družbena evolucija kot **sestavina** in **podlaga** družbenega in **kulturnega** razvoja pa je potekala za ceno stalnega koriščenja in dsegradacije struktur nizke entropije primarne biološke in geološke evolucije. V tem smislu obstoji **neizogiben konflikt** med **entropijo, tehnologijo in kulturo**.«

D. Kim torej tu ne le da tehnologijo postavlja kot sestavino kulturnega razvoja, temveč tudi in **predvsem** kot **podlago** njenega razvoja, in česar sledi, da brez razvoja tehnologije ni razvoja »kulture«, saj sta ti dve vsebini dialektično enotni in medsebojno povezani. Tako istočasno velja, da brez razvoja celotne kulture (znanosti, umetnosti itd.) ni razvoja tehnologije, kar je čisto razumljivo. Nekoliko banalno lahko to ponazorimo takole: Mozart ne bi nikoli pisal tako genialne skladbe, če prej ne bi obstajali inštrumenti, če jih nekdo ne bi naredil. In obratno: nihče ne bi naredil inštrumenta za izražanje, če želje in hotenja ter potrebe po izražanju (vse večjem, kompleksnejšem in zahtevnejšem) ne bi bilo. Violino se pač izdelata tako, da bi se nanjo igralo obstoječe skladbe in da bi se ustvarjalo nove. Ko pa izraz preseže zmožnosti violine, človek skonstruira nove instrumente.

Nekateri pa na žalost postavljajo dejanskost in umetnost na dva ločena in izločevalna pola z vprašanjem: »Kaj je torej umetnost: dogajanje na odru ali dogajanje zunaj dometa odra?« Vsem takim sporočam, naj si še enkrat preberejo zgornji odstavek in potem iz tega izhajajo. **Ni odra brez dejanskosti in ni dejanskosti**

brez odra. O čem pa oder govori, kje dobi material za svoj obstoj, komu govori in ali lahko obstoja sam zase? Kako lahko stvarnost in ljudje v stvarnosti sebe spoznavajo, če ne preko lastne zrcalne podobe? (Človek se pač mora pogledati v ogledalo, če želi sebe videti in spoznati.) Kaj pa so lepšča in boljša ogledala, kot so gledališče, knjiga, fotografija, pesem itd., skratka, umetnost? Ni umetnosti brez dejanskosti in ni dejanskosti kot **procesa napredka** brez umetnosti, saj ji umetnost omogoča spoznavanje, spoznanje pa je **pogoj za napredek** in izkustvo zopet **pogoj za spoznanje** in tako naprej in tako dalje.

Naj končam:

Vse kar počnemo, kompleks celote, ki vsebuje tako naše početje kot odsev in spoznanje početja in dejanskosti, **to je kultura**.

BORIS KONONENKO

CANKARJEV DOM - OBVESTILA

Razstave

7. februar - 2. marec SLOVENC V SVETU Slikovite predstavitve slovenskih dežel in sveta na starih zemljevidih

17. februar - 7. marec PIA IN PINO MLAKAR

21. februar - 16. marec BEPO MARCIANI Fotografije italijanskega avtorja

Od 8. do 17. februarja

FEST V LJUBLJANI Izbor filmov z mednarod-

nega festivala v Beogradu bo objavljen kasneje

KRST POD TRIGLAVOM Gledališče sester Scipion Nasice; predstave so 9., 10., 11., 15., 16., 17., 22., 23., 24., 25. februarja ob 19.30

18. februar ob 17.30 NEUVRŠČENOST IN ZUNANJEPOLITIČNI POLOŽAJ JUGOSLAVIJE - javno predavanje Raifa Dizdarevića

18. in 19. februar ob 19. uri ŽIVLJENJE NA KITAJSKEM NARAVNE LEPOTE IN KULTUR-

NOZGODOVINSKI SPOMENIKI KITAJSKE Predava Maja Lavrač

20. februar ob 19. in 21. uri Jalung Kang Multivizija s šestimi projektorji. Predava Tone Škarja, vodja alpinistične odprave na Jalung Kang

24. februar ob 20. uri KONCERT-ANSAMBLA ZA DRUGO NOVO GLASBO (Beograd)

26. februar ob 19. uri CHRISTOPHOROS slovesno predvajanje novega slovenskega filma

Mošdanska mladinska kulturna scena je ponavadi bolj tiha kot glasna, zato je vsak njen glas in impulz toliko bolj dobrodošel. Njihov zadnji domet je bil pohvale vreden. Prek Avstrijskega kulturnega centra v Zagrebu so v goste povabili **Forum Stadtpark Graz**, ki je predstavil skupino mladih umetnikov iz Avstrije in njihova dela s področja fotografije, risbe, inštalacije, glasbe, performance.

Otvoritev je bila 7. 1. 1986 v domu Španski borci, ki je s svojimi prostori in soorganizacijo ponudil mladim kulturnikom pomoč pri tej akciji in sodelovanje pri naslednjih akcijah. Ob otvoritvi je bil izveden performance z glasbo enega od sodelujočih avtorjev ter njegovo inštalacijo in s sodelovanjem prisotnih, ki so s pihanjem balončkov iz milnice ob tematično do neč glasbi in pravilno izbranim svetlobnem efektu ustvarili vzdušje dojemljivosti razstavnega prostora. Po tem izvajanju sta direktor doma Španski borci Jože Petek in predsednik OK SZDL Moste-Polje Janko Lah s pozdravnim govorom in nekaj izbranimi mislimi avtorjev odprla razstavo.

ERWIN WURM:
»Ne smemo pozabiti, da je objekt najboljši znanilec nadnaravnega.«

Zaključek, ki bi moral biti v petek, 17. 1. 1986 prav tako s predstavitvijo performance enega od avtorjev, je zaradi bolezni le-tega na žalost odpadel. Namesto tega je bila v program vključena video predstava, ki pa zaradi nemškega jezika ni mogla biti vsem razumljiva. Omenimo le še to, da je na prvi otvoritvi bil prisoten le avtor, da so ostali »zboleli«, da je otvoritvi prisostvoval tudi avstrijski ambasador, da pa so zaključku prisostvovali le obiskovalci. Na otvoritvi smo »ujeli« edinega prisotnega avtorja ter njegovo prisotnost izkoristili za krajši razgovor, ki ga v celoti objavljamo:

Vprašanje (v nadaljevanju V): Kaj nam lahko za uvod poveste o svoji umetnosti?
Jorg Shlick (v nadaljevanju JS): Sem anarchist, Bakunin je moj idejni vodja.

V: Kako bi primerjali sebe in ostale avstrijske slikarje?
JS: Novi slikarji Avstrije so divji in polni barv. Delajo v perspektivah in se zgledejo po sli-

karjih z začetka 20. stoletja, se pravi, po tisti smeri v Avstriji, katere glavna predstavnika sta Gerstl in Kokoschka.

Orientirani so v preteklost, jaz pa v prihodnost. Ne delam v perspektivah, ustvarjam površinsko. Ne rišem, temveč režem in lepim folije. Ne uporabljam starega materiala, temveč oblikujem tisti material, ki ga v času Gestla in Kokoschke ni bilo. Gledam v prihodnost in sem umetnik optimizma.

V: Lahko izvem kaj o vas kot o komponistu in izvajalcu lastne glasbe?

JS: Nikoli se nisem učil igrati na kakšen instrument. Sem glasbeno »nepismen«. Rad pa poslušam glasbo, še posebej Beethovna. Ko sem tako nekega dne zopet poslušal njegovo Eroiko, me je fasciniralo poskakovanje kazalca, ki na aparaturi kaže jakost zvoka. Ta prikaz in izraz intenzivnosti Beethovne glasbe me je tako pritegnil, da sem se odločil, da ga zapišem in reproduciram. Vzel sem milimeterski papir in vse odmike jakostnega kazalca zabeležil ter tako dobil krivuljo intenzivnosti skladbe, ki sem jo pozneje z različnimi instrumenti posnel in zabeležil na kasetni trak. Pri tem sem uporabil flavto, električno kitaro, bobne, violino, synthesizer.

V: Kako pa vam je to uspelo, glede na to, da ste, kot ste prej omenili, glasbeno nepismeni?

JS: To je zelo enostavno. Kadar počenjam take stvari, pijem liter ruma, petnajst skodelic kave, vzamem instrument v roke in oponašam, posnemam zapis na milimeterskem papirju.

V: Ali ni to preveč mehanično?

JS: Ne. Po mojem mnenju ne gre za mehaniko, temveč za emocijo. Beethovna dobro poznam in poizkušam podoživljati njegovo občutje. In ker podoživljam njegova občutja, to ni mehanika. V bistvu je to kombinacija emocije in intelekta. Intelekt je iskanje forme, oblike podajanja emocije. Obe komponenti sta tu enakovredni.

V: Ali to počnete samo pri Eroiki?

JS: Da. Lahko bi tudi pri drugih skladbah, a Eroika je Beethovna najbolj erotična skladba in me zato privlači. V življenju sta najbolj pomembni dve stvari: umetnost in ženske.

V: In kje je položaj moškega na tej relaciji?

JS: Moški je zato, da ustvarja umetnost in ljubi ženske. Jaz ustvarjam umetnost zato, da bi z njo zapeljal ženske.
(Kar pa mu vedno ne uspe-medklic Francisce Stiger, umetnikove prijateljice)

V: Ali niste s svojim odnosom do umetnosti malo neresni?

JS: To ni res. Življenje je igra, igram se z umetnostjo, igro pa jemljem zelo resno. Sem kot majhen otrok in vsako jutro, ko se zbudim, si poizkušam izmisliti kakšno novo igro.

V: Ali je lepo od tega živeti?

JS: Da, to je najlepše. Lepo je biti umetnik in od igre živeti.

V: Kako avtorji, ki se danes predstavljate, delujete kot skupina?

JS: Vsi ostali jemljejo življenje zelo resno, samo jaz ne. Nismo dobro delujoča skupina, saj se stalno kregamo. Ko se vidimo, zbolimo. (Ostali so danes slučajno bolni - op.a.) Ne sodimo skupaj in tokratno skupno nastopanje je izjema in ne pravilo. Vsak od nas meni, da je najboljši. Ne sprejemamo drug drugega kot osebnosti, pa tudi umetnosti drugega ne.

V: Kakšna pa je po vašem razlika med umetnikom, ki sprejema umetnost drugega umetnika in umetnikom, ki sprejema le sebe in svojo umetnost?

JS: Dober umetnik sprejema le svojo umetnost, slab umetnik pa tudi tujo.

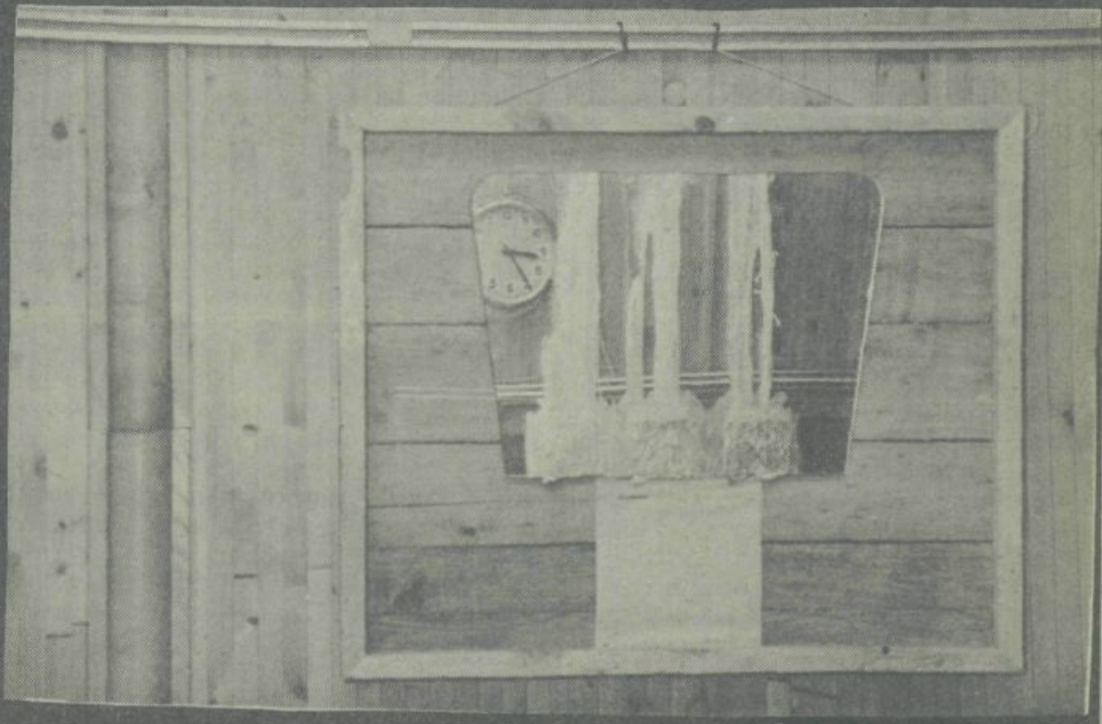
V: Kako si pa potem razlagate, da je Franz Liszt cenil in promoviral Edwarda Griega v Rimu?

JS: Franz Liszt je bil slab skladatelj, a dober ljubimec.
Jaz: Danke und Auf Wiedersehen.
On: Ja, O.K. Auf Wiedersehen.

BORIS KONONENKO

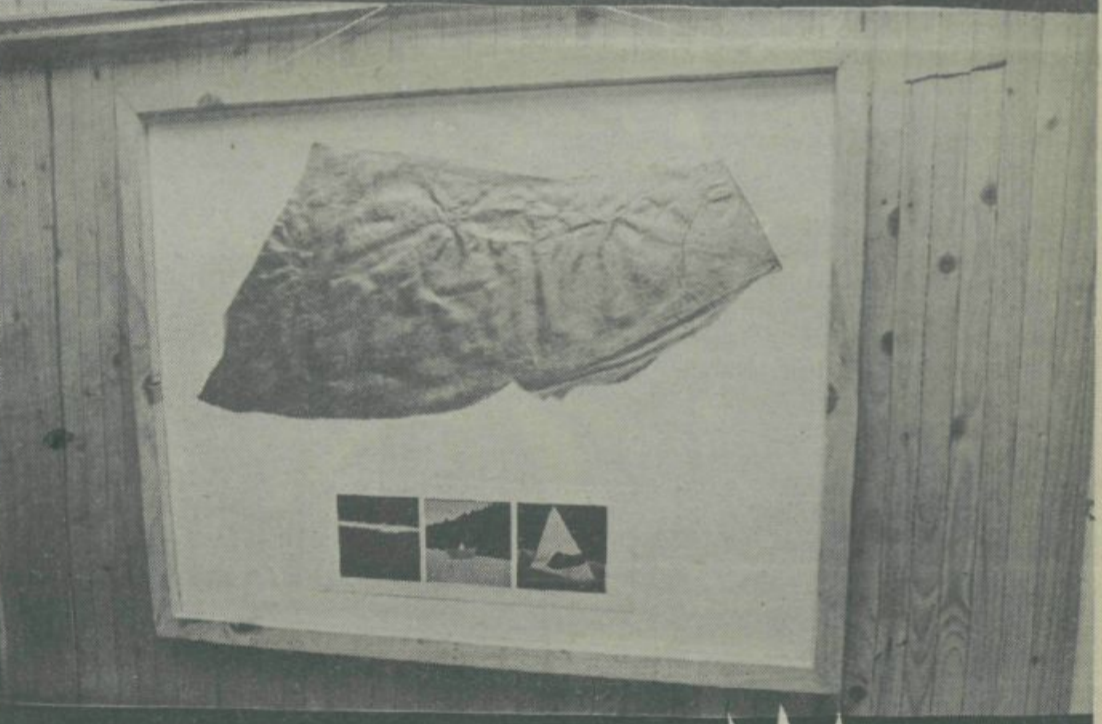
JOACHIM BAUR

»Dan ima tri (3) ure ...«
Delo z električno uro, jajcem, zrcalom, zlato peno, štajersko ljudsko pesmijo, knjižnim besedilom, glasbo 1985 xxx
Poje pevsko društvo St. Magdalena
3. julij 1983, Judenburg

»Obstoja torej psihični svet – vesoljstvo fizičnih predmetov – imenoval ga bom = svet 1. Drugič obstoja svet psihičnih stanj, vključno s stanji zavesti, psihičnih dispozicij in podzavestnih stanj: imenoval ga bom = svet 2. Toda obstoja še tretji svet, svet vsebin razmišljanja in proizvodov človeškega duha: imenoval ga bom = svet 3.

Odlomek iz dela Jaz in njegovi možgani Karla R. Popperja, Johna C. Ecclesa

Sporočilo javnosti No. 1

DRUGA GODBA BO

1. junija 1985 se je pozno zvečer v resnično prazničnem vzdušju, ki ga je uokvirjal idealni ambient poletnega gledališča v Križankah v Ljubljani, s koncertom reggae glasbenika **Benjamina Zephaniaha** končal niz koncertnih prireditev, ki je potekal pod skupnim nazivom DRUGA GODBA '85.

Na iniciativo CIDM Ljubljana so zanjo združili svoje moči Festival Ljubljana, škuc-Forum, Radio Student, GMS in RK ZSMS. Uspelo nam je predstaviti vrsto domačih in tujih izvajalcev **drugačne godbe**. Med njimi so bili: **United Front** (ZDA), **Suonofficina** (Italia), **Zazou/Bikaye** (Francija/Zaire), **Dennis Gonzales** (ZDA), **Sakis Papadimitriou** (Grčija), **WIE** (ZRN), **Masmantra** (Jugoslavija) in mnogi drugi.

DRUGA GODBA 85 je uspela. O tem najbolje pričča obisk posameznih prireditev in odmevi v javnosti. To pa je bila dovolj velika vzpodbuda organizatorjem, da ponovno združijo svoje moči in se lotijo zahtevnega posla organizacije nove prireditve.

Zato **DRUGA GODBA '86 bo!!!**

Koncerti bodo na idealnih prizoriščih Križank v Ljubljani. Potekali bodo od 24. maja do 31. maja 1986. Zaobjeli bodo **drugačne**, v Jugoslaviji redkeje predstavljene glasbene žanre – alter-rock, reggae, etnično glasbo, sodobno improvizirano in eksperimentalno glasbo.

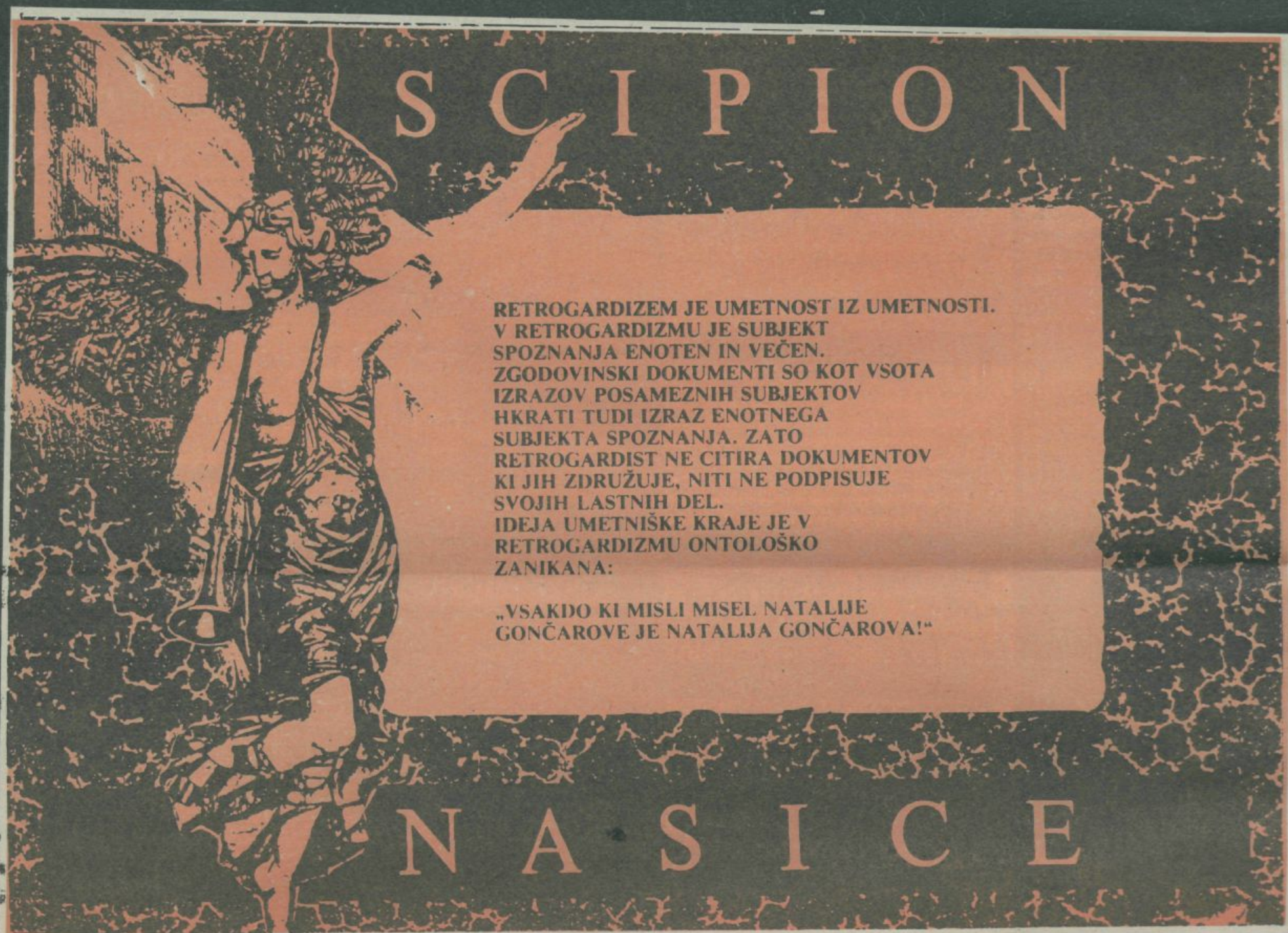
Predvideni so posebni glasbeni projekti, glasbena delavnica, jam sessioni, razstave, video projekcije, tematski klubski večeri. DRUGA GODBA '86 se bo začela s svečano podelitvijo priznanj RK ZSMS Zlata ptica.

O natančnem razporedu posameznih prireditev in o izvajalcih vas bomo obvestili v prihodnjih sporočilih javnosti !!!

Do tedaj pa naj velja – **DRUGA GODBA '86 bo!!!**

P.S.: Vse informacije dobite na naslovu Center interesnih dejavnosti mladih Ljubljane, Kersnikova 4, 61000 Ljubljana, Jugoslavija, ali na tel.: 061 32 98 50. Sporočite nam svoj naslov, na katerega želite prejemati nadaljnja obvestila.

KRST POD

SCIPION

RETROGARDIZEM JE UMETNOST IZ UMETNOSTI. V RETROGARDIZMU JE SUBJEKT SPOZNAVANJA ENOTEN IN VEČEN. ZGODOVINSKI DOKUMENTI SO KOT VSOTA IZRAZOV POSAMEZNIH SUBJEKTOV HKRATI TUDI IZRAZ ENOTNEGA SUBJEKTA SPOZNAVANJA. ZATO RETROGARDIST NE CITIRA DOKUMENTOV KI JIH ZDRUŽUJE, NITI NE PODPISUJE SVOJIH LASTNIH DEL. IDEJA UMETNIŠKE KRAJE JE V RETROGARDIZMU ONTOLOŠKO ZANIKANA:

„VSAKDO KI MISLI MISEL NATALIJE GONČAROVE JE NATALIJA GONČAROVA!“

NASICE

Retrogardizem je princip, povezan z zavestnim odrekanjem osebnemu okusu, razsojanju, prepričanju. Retrogardizem je svobodno razosebljanje, dobrovoljno prevzemanje vloge ideologije. Retrogardizem temelji na spoznanju nujnosti. Retrogardizem je umetnost iz umetnosti, gre za princip obujanja travmatičnih obdobij nacionalne zgodovine.

Edina možnost, ki ostane Umetniku, ko spozna svojo družbenoideološko podstat, je, da ideologiji in religiji izžene v Umetnost in ju s tem ukine. Umetnost je edini prostor, ki lahko absorbira ideologijo in Religijo.

In ravno v tej točki točki samospoznavanja in samorefleksije – se pokaže izjemna Tragika Umetnika. Gre za spoznanje subjekta, ki v bistvu ni subjekt, ampak organ družbe, subjekt, katerega zavest je lahko samo še ideologija.

Nismo svobodni in ne bo se nam še vedno lahko zruši na glavo. In gledališče je zato, da bi to spoznali.

ja, organiziranega v skladu z družbenimi odnosi. Teror prevzame funkcijo proizvodnje moči, ki izsiljuje disciplino in prilagoditev mase obstoječim odnosom produkcije in obstoječi aparaturi proizvodnje. Laibach prakticira zvok-silo-v obliki systemskega psihofizičnega terorja kot družbenega organizacijskega principa. (Naš pristop je pristop na področje čiste politizacije zvok-sredstva manipulacije mase). Država Laibach potrebuje.

Sistem rock kulture je kontroliran s svojo svobodo in kot takšno sredstvo določene strukture družbe. Mi gledamo nanj kot na obliko represije, ki skozi način svojega funkcioniranja mase odvrača v postranske nepomembne rituale, ki niso nevarni državi, socialističnim kriterijem oblasti in politični zavesti. Nadeva si zgolj modni videz ogoženosti, protesta in upora, deluje pa pravzaprav kot filtracijsko sredstvo, prikladno za kolektivni konzum, s katerim se masa odvrača od poglobljenega, kritičnega razmišljanja. V tem smislu se torej medij rocka navezuje na Laibach, ki ga izkorišča kot instrument svoje propagandne strategije in manipulacije.

Kdor ima matrično moč ima duhovno moč, in vsaka umetnost je podvržena politični manipulaciji, razen tiste, ki govori z jezikom iste manipulacije.

Laibach

Sestra in Umetnik v hramu Scipionovih Sester

Sestra: Kaj si sanjal nocoj?

Umetnik: Sanjal sem, da ne morem sanjati.

Sestra: Torej zato si prišel v naš hram.

Sestra poljubi umetniku željno dlan, ga zmazili in zmami v igro s svojimi Sestrami

minutni dramski tekst **Gledališče Scipion**

Iluzija o avtonomnosti Umetnosti je torej razbita, razbita je iluzija o umetniku, ki izčrpa iz samega sebe, iz svoje notranjosti, iz svojih sanj, izvedbe radikalne koncepcije o naravi kulturne politike, ki se postavljajo v vlogo opozicije, negacije, subverzivnosti, kritike in refleksije («kritična distanca»), so postale nemožne, saj ne reflektirajo lastnega položaja, ujetosti v nujnost. Umetniško delo torej ni več upor v vseh svoji strukturi. Iluzija o umetnosti, ki se ne more pomiriti s stvarnostjo, se s sporazumom resolucij konča (poraz socialistične, seksualne, kulturne revolucije).

Kadar se v politično-ekonomskih kriznih situacijah zastruje antagonizem v družbi kot »Ultimo ratio« družbene integracije, ostane samo še sila. Sila mora prevzeti formo systemskega in fizičnega in psihičnega teror-

socializacijsko funkcijo. Iz tega je jasno, zakaj mora sleherna državna organizacija gojiti posebno skrb za prav za gledališče. Gledališče je torej del celote, h kateremu spadajo film, TV, radio, opera, balet, športne igre, cirkus in navsezadnje spektakularne razsežnosti drugih množičnih manifestacij vse do religioznih obredov in ideoloških zborovanj.

Kakor je človek ujet v območje svojih osebnih določil, tako umetnik ne more uiti določilom družbe, ki ga je porodila. Zato ne le, da se bo skušal umestiti, **umestiti se mora.**

Irwin

Določilom družbe ne more uiti niti opazovalec umetnosti, niti tisti, ki jo razlaga in ocenjuje. Kultura se ne more več pooblašati s svojo relativno avtonomnostjo, značilno za obdobje pred tehnološko revolucijo. To pa ne pomeni »izginotja« ali »razpada« kulture. Nasprotno, ta »razkroj« semi-avtonomne sfere kulture moramo razumeti v terminih »eksplozije« kot eksplozije kulture skozi družbo. Rečemo lahko, da je vse v našem družbenem življenju – od ekonomskih vrednot in državne moči do prakse in psihe – postalo kulturno.

TRIGLAVOM

GLEDALIŠČE SESTER SCIPION NASICE

Minutni dramski tekst — GLEDALIŠČE

SESTRA in UMETNIK v hramu SCIPIONOVIH SESTER.

SESTRA: Kaj si sanjal nocoj?

UMETNIK: Sanjal sem, da ne morem sanjati.

SESTRA: Torej zato si prišel v naš hram.

SESTRA poljubi UMETNIKU željno dlan, ga zmazili in zmami v igro s svojimi Sestrami.

...beri levo...

omejen nacist. Umetnik tako postane kolaborator.

Umetnost je zaradi zakonov svojega funkcioniranja odvisna od Oblasli. Odvisna je od njene naklonjenosti in mecenstva. Oblasli, ki se opira na silo in močno normira področja človekovega delovanja, si podredi tudi Umetnost. Otta sta kompromis in kolaboracija omogočila, da je ostal umetnik in ljudi resnično osrečeval s svojo igro. V trenutku velikega triumfa pa je postala jasna tudi cena Ottove izbire: Umetnost se je ujela v zanko Oblaslika.

Kot za vsako drugo umetnost tudi za gledališče in igralca umik v zasebnost ne obstaja. Umetnost je nujno javno delovanje in kot tako sodi v sfero Političnega.

Govoriti o gledališču pomeni govoriti o času. Gledališče je nujno vezano na Zgodovino. Vsako Gledališče je hierarhična, nacionalna, ekonomska in ideološka organizacija.

Gledališče je Država

Gledališče ni prazen prostor; gledališki oder je prostor, napolnjen z možnostmi. Oder je plošča, v katero so vklesani emblemi, znaki, metafore. Metaforika je osnovni način komunikacije *Gledališča Sester Scipion Nacise*. Gledališče je tablica s pismenkami, ki jih je šele treba razvozlati. Razvozlati simboli dajejo prostoro plastičnost. V Gledališču se občinstvo ideološko konstituira in potrdi kot specifična družbena skupina. Gledališče nosi socialno in

Drugi simbol, ki nastopa v manifestih, je simbol odprte, goreče knjige. Metafora goreče knjige pomeni očiščenje/egzorcij/ in prepород sveta. Metafora ognja izraža očiščenje, pojmovano v smislu duhovne oblike svetlobe in resnice.

Knjiga pomeni simbol sveta, odprta knjiga pa pomeni, da bralec pozna vsebino Knjige in s tem bistvo sveta.

Umetnik – Zgodovina – Politika

Gledalcem filma *Mefisto* je prav gotovo ostal v spominu zadnji in ključni prizor, ko se Otto Ulrich znajde na velikem nacističnem stadionu. Ko ga reflektorji zaslepijo, začne nemočno vpiti: »Jaz sem samo igralec!«

Otto je metafora za usodo igralca, gledališča in umetnosti. Kariero začne kot levičar, komunist, ki meni, da se s pomočjo umetnosti lahko upira Novi sili. Zanesen je z igro, gledališčem in bivanjem na odru. Velikega igralca postopoma najeda dekadenca. Otta je prevelik igralec, da bi nastopal v skečih, potrebuje veliko gledališče, zaveso, sijaj, velike tekate in velike vloge. Takšno gledališče pa poseduje samo Država; Država, ki Otta ponudi velike vloge, krona vsega pa je vloga Mefista v Goethejevem *Faustu*. Otta se ponujenemu ne more upreti, saj je prepričan, da vse počne samo zaradi umetnosti. Prepričan je, da ravna pravilno, ko prevzame vodilno mesto v državnem gledališču. Prepričan je, da ravna pravilno, saj bi v nasprotnem primeru gledališče prevzel kakšen

MNOŽIČNI ROJEVAM NJENO, VEDNO ISTO, DRSTEČO SE RIBO ZGODOVINE

Simbolzem Scipionovih Sester

Enakostranični trikotnik je najbolj pogost simbol *Gledališča Scipion*. Pojavlja se v vseh dostopnih manifestih *Gledališča*, nosi pa pomen božanskega in harmoničnega. Grafična podoba trikotnika je skladna z vsebinskimi triadami. Najbolj pogoste triade so:

- triada zunanega, manifestnega delovanja, pojavljanje, vstajenje, samouničenje
 - triada notranje-kreativnega delovanja/ilegala, egzorcij
 - triada religija, ideologija, umetnost
- Triadčnost je ponazorjena s trojnim trikotnikom, le-ta pa je zaobjet v četrtem, največjem trikotniku.

Vsa stališča *Gledališča* so opredeljene s četrto triado, ki pojasnjuje način obstajanja. Triada je sestavljena iz Oblike, Vsebine in Estetske vizije. Četrta triada *Gledališča* zaobseže vse prejšnje triade: Oblika ponazarja zunanje delovanje, Vseбина ponazarja notranji, kreativni nivo delovanja, Estetska vizija pa triado Religija, Ideologija, Umetnost.

Peta triada prestopi okvire samega *Gledališča* in združi glasbeno skupino *Laibach*, likovno skupino *Irwin* in *Gledališče Sester Scipion Nacise*. V *Gledališču Sester Scipion* se ideja *Neue Slowenische Kunst* s skupnim nastopom vseh treh skupin materializira.

Tribuna: Vrnimo se zopet k izobraževanju, a ustanimo zunaj naših meja. Znano je, da pošilja Jugoslavija svoje kadre na usposabljanje tudi v tujino. Med drugim nam je znano, da »živo« gledališče pošilja svoje igralce na usposabljanje v tujino, na primer v Pariz. Glede na to, da doma ni možnosti za šolanje lutkarjev, in glede na to, da ste omenili akademije, ki šolajo lutkarje na vzhodu, koliko je možnosti, da bi vi poslali svoj kader študirat na eno od teh akademij?

Milčinski: Nekateri naši sodelavci so se že udeležili raznih izobraževanj v tujini, vendar so to bili seminarji, ki so trajali tri tedne v Franciji v Charlevillu. Je pa to le dodatno in ne osnovno izobraževanje. Osnovnega izobraževanja se naš lutkar ne bi mogel udeležiti, kar je predpogoj brezhibno obvladanje jezika države, kjer se akademija nahaja.

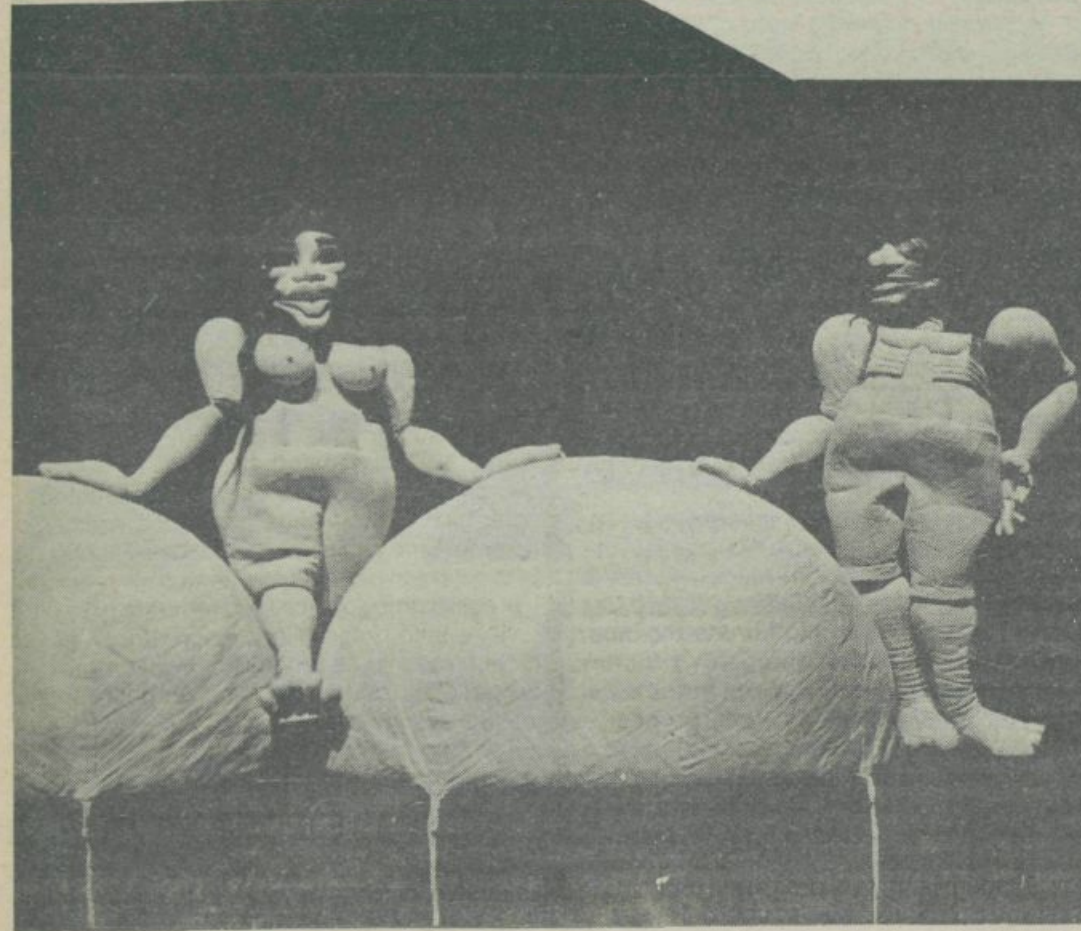
Tribuna: Pa ste prepričani, da so slovanski jeziki taka prepreka? Recimo poljščina ali češčina sta nam zelo razumljivi in zelo blizu.

Milčinski: Te šole ne vzgajajo le animatorja, temveč vzgajajo kompletnega igralca. Torej ne gre za pasivno obvladanje jezika, temveč aktivno. Tako bi moral vsak, ki bi želel pridobiti si znanje teh šol, najprej dve do tri leta študirati ta jezik, kar se pa mnogokom oziroma nikomur po vsej verjetnosti ne bi dalo. Igralec je pač ocenjevan za svojo igro in predpogoj je popolno znanje jezika. Treba je upoštevati, da je govorni trening za druge slovanske jezika popolnoma drugačen, kot pa je pri nas, saj je drugačen že na primer v srbohrvaščini. Skratka, gre se za zelo hud »handicap«. Tako je jasno, da so tendence, da bi imeli pri nas centralno akademijo za celo Jugoslavijo, popolnoma neupravičene. Igralec mora biti vzgajan v jeziku, v katerem tudi igra.

Tribuna: Na samem začetku ste omenili, da ste kot gledališče še vedno v fazi iskanja novih možnosti, ki vam jih omogoča novo poslopje in vsa tehnika v njem. Vendar, ali so že, kljub iskanju, razlike v predstavah že vidne in izrazite?

Milčinski: Razlike so seveda že zdaj vidne in mnoge predstave so že zdaj take, da jih lahko neokrnjene in bistveno neosiromašene igramo le v našem gledališču, tako da jih moramo za gostovanje adaptirati in poenostavljati. Seveda se pa ne mudi, da bi kar nahitro odkrili vse druge možnosti, saj bomo tu še dolgo vrsto let. Naša želja je, da bi bila vsaka predstava drugačna od prejšnje, da se ne bi ponavljali.

BORIS KONONENKO

Tribuna: Bili ste nekajkrat na Poljskem, enkrat celo na Kitajskem lani ste gostovali v Braziliji. Kje se, po vaši oceni, LUTKOVNO GLEDALIŠČE LJUBLJANA nahaja na svetovni sceni, ki jo vi poznate?

Milčinski: Sam z gledališčem sicer nisem potoval po inozemstvu, a vseeno malo poznam svetovno lutkarstvo. Gre za dve smeri: zahodno lutkarstvo v glavnem predstavljajo privatne, manjše skupine, kjer vsi vse delajo in skušajo s svojimi predstavami nekako preživeti. Ta smer gre po poti iskanja lutke in njenih možnosti, tako da so to iskanja med predstavo na neki način lutkarska ekshibicija, ki pa po drugi strani zanemarljivo vsebino, zanemarljivo sporočilnost. Ta keshibicija tako nima vsebinske teže. Na vzhodu pa so lutkovni ansambli zelo močni. Vse vzhodne države imajo lutkovne akademije, s katerih po štiriletnem študiju prihajajo študirani in izdelani, formirani igralci, ansambli so številčno zelo močni in same izvedbe predstav so na izredno visoki, profesionalni ravni. Vendar so tudi pri njih zelo vprašljiva ravno besedila. To pa zato, ker se umetnost na vzhodu še vedno razvija v smeri socrealizma, ki bi se mu dalo reči »marksistični katolicizem«, in je zavoljo nekakšnih realnih poant zelo didaktična.

Tribuna: Torej se pri njih tudi na lutkarstvu pozna »ideološko bombardiranje«?

Milčinski: Seveda se pozna. In to dovolj direktno...

Tribuna: ...kar lutkarstvu in ustvarjalnosti v lutkarstvu škodi?...

Milčinski: No, likovno so na vzhodu zelo močni zlasti Poljaki in Čehi. Ampak če greste pregledat besedila, vidite, da so praktično neuporabna, še posebej za gledališča zunaj meja nastanka avtorskega dela, ker je poanta tako močna in direktna ter s tem omejena.

Tribuna: Zanimivo. Kljub temu, da se govori o nasprotju med pristopom vzhoda in zahoda k lutki, pa pridemo na to, da sta oba pristopa oškodovana, oziroma da oba pristopa oškodujeta vsebino predstave. Torej – kljub različnosti – sta oškodovana pri istem.

Milčinski: Vsak na svoj način sta tu oškodovana, vendar s to razliko, da je pri vzhodnem pristopu le prisotna neka fabula, zahod pa je fabulo zanemarljivo račun razpoloženja. Je pa tu še en problem, ki sem ga prej omenil v zvezi s problematiko pri nas, in ta je pomanjkanje dobrih otroških literatov. Še posebej pa primanjkuje takih, ki jim lutka ne bi bila tuja in bi znali zanjo kaj napisati.

načina prezentiranja. Kadrovski problemi so po drugih gledališčih, se mi zdi, še večji, razen tega večina teh gledališč gradi igro na osnovnem tekstu in je ne razvija naprej. Vendar nekaj izjem, ki se ne drže kalupov, vendarle je. Sam sem bil zelo navdušen nad igro gledališča *Pinko* iz Zemuna. Na oder so prišli s popolno izrabo prostora, čisto miselno linijo, nekaj podobnega bi lahko rekel za mostarsko predstavo, skratka, »stvari« le gredo naprej. Težko je zdaj iskati naše mesto znotraj jugoslovanskega prostora in reči, da smo najboljši, ker verjetno nismo. Splošni nivo lutkarstva v Jugoslaviji pa bi lahko ocenili šele takrat, ko bi se postavilo ob bok ostalim gledališčem in bi bila možna popolnoma neobremenjena primerjava, na primer primerjava beograjskega lutkovnega gledališča z Ateljejem 212 ali našega z Mestnim gledališčem ljubljanskim itd.

Tribuna: Ko smo že pri medsebojni primerjavi, bi omenili tole: slišijo se mnenja, da animirani lik, bodisi lutka na odru bodisi risana oseba na filmu, omogoča več izraznih možnosti kot živi človek. Koliko je to res in če je res, ali ni mogoče to tisto, kar pri živem gledališču povzroča strah pred konkurenco, da potem tako izrablja svoj monopolni položaj v gledališki umetnosti?

Milčinski: Težko bi rekel, da lutka lahko več izrazi. Lutka lahko leti, človek ne more, vendar pa lutka nima izraza obraza, ima omejeno gibčnost rok in nog ter celega telesa. Vsekakor pa je lutka bližje absolutnemu teatru. To je čisto gledališče, ker je vse skupaj gledališki jezik. Že lutka sama, ko se pojavi, je znak za osebo, medtem ko je igralec najprej igralec, šele nato znak za osebo. Kombinacija lutke in živega človeka je pa seveda vprašljiva. Večina igralcev pri nas, pa tudi v evropskem prostoru, teži za tem, da bi jih priznali kot igralce. Tako lahko na odru pride do trenutka, ko kombinacija pride v tisto sporno točko, kjer nima prave teže in je prej slaba kot dobra...

Tribuna: ...ali to pomeni, da igralec začne na odru zanemarljivo lutko in se posvečati samemu sebi?

Milčinski: Zgodi se seveda to, da lutka ponavadi postane rekvizit in da je igralec dominanten bodisi zaradi svojega karakterja bodisi zaradi teksta in dramaturške neupravičenosti kombinacije. Kombinacija lutke in igralca je možna samo znotraj trdnega in močnega antagonizma, kajti takoj ko sta oba na istem nivoju, pride avtomatsko do dominacije igralca.

Tribuna: LUTKOVNO GLEDALIŠČE LJUBLJANA tudi precej potuje izven naših

meja, ki ne podeljuje Prešernovih ali Sterijinih nagrad. Podobno je tudi z literarnimi deli za otroke; če jih ne bi napisali nekateri pesniki, ki so priznani v »odrasli sferi«, bi bila le-ta bistveno manj priznana. Če pogledamo v televizijsko hišo, vidimo, da tam delajo oddaje za otroke režiserji in scenografi, ki čakajo na delo pri oddajah za odrasle in računajo, da si bodo z delom v redakciji za otroke pomagali. Tudi pri nas imamo ljudi, ki izrazito računajo na to priljubljenost. Ravno tako lahko opazimo, da imamo ogromno svetovno priznanih pisateljev, ki pišejo za odrasle, renomiranih otroških pa malo in bi jih lahko našli na prste ene roke. Tako bi lahko sklenil, da se lutkarstvo kot delo za otroke srečuje z nekim zaničujočim odnosom.

Tribuna: Po vsej verjetnosti gre iskati vzrok za to v celotnem družbenem odnosu do mladine. Znano je namreč, da je mladina marginalna, obrobna skupina in delati za »marginalce« pomeni, biti tudi sam »marginalac«. Zakaj je, po vašem mnenju, ta predsodek prisoten tudi pri intelgenci in umetnikih?

Milčinski: No, ta predsodek se v krogu inteligence le prebija in odstranjuje, saj opazamo mnoge umetnike, ki so začeli priznavati lutkovna gledališča, pa čeprav so nas začeli priznavati šele tokrat, ko smo v lutkarstvu začeli delati tudi predstave za odrasle. Eden odločilnih projektov je bil *Hamlet* Zlatka Boureka. Je pa tudi na žalost prisotno uradno mnenje Borštnikovega srečanja in njegovega vodstva, ki pravi, da lutkovno gledališče ni dramsko gledališče, da je pač čisto nekaj drugega in da lutkarji ne spadajo na to srečanje. Vendar je treba opozoriti, da ti dramski teatri danes uporabljajo marsikateri lutkovni element. Na primer: igralec z masko je zelo blizu lutke že od starogrškega gledališča naprej, kar pomeni, da sta si oba gledališča zelo blizu, oziroma da sta bolj ali manj eno in isto. Tako sta pri odkljarjanju lutkarstva navzoči dve mnenji: na eni strani, da je »sejmarstvo«, na drugi, da sporočilnost oziroma življenska filozofija zaradi otrok ne more biti na ne vem kako visokem in zahtevnem nivoju. Tako je to, po mnenju nekaterih, cenena in plitka stvar.

Tribuna: Lansko leto se na jugoslovanskem srečanju lutkarjev kot gledališče dobili prvo nagrado in poželi največ priznanj in pohval. Kao bi vi osebno ocenili razmerje med umetniškim novojem ljubljanskega gledališča in ostalih jugoslovanskih lutkovnih gledališč?

Milčinski: Neka razlika vsekakor obstaja. Naše gledališče mogoče malo več uporablja modernejša in sodobnejša prijem, sodobnejšo smer in interpretacije, medtem ko večina drugih gledališč ostaja znotraj uveljavljenega

sredstvi javnega obveščanja (predvsem vprašanja o relativni samostojnosti tiska v samoupravni socialistični družbi), je zamujena priložnost. Tako za Mladino kot tudi za ostala sredstva javnega obveščanja v Jugoslaviji. In kar je še posebej pomembno, to je zamujena priložnost tudi za javnost samo.

ZA IDEALE GINU BUDALE – V MLADINI PA TAKIH OČITNO NI.

STANISLAV VIDOVIČ

P. S.: Kolporterji Mladine so uredništvu zaradi umika številke napisali protestno pismo.

P. P. S.: Nalog za umik številke je dal Uroš MAHKOVEC, glavni urednik Mladine.

P. P. P. S.: Marjan Horvat, urednik Mladine, ni hotel od odgovornega Tribune prevzeti 50 be-džev 133

način izognili »nekontroliranim posledicam«. Kakšne bi bile te posledice za njih, nihče ne ve. Gotovo pa je, da je veliko lažje tuliti na luno, kot pa oditi na njo. Ta metafora ne pomeni nič drugega kot moje mnenje, da se je uredništvo Mladine odločilo pristati in ostati na tistem nivoju kritike, ki ga sistem še dopušča. Šele štrajk uredništva bi pomenil tolikšno prese-ganje nivoja tolerirane kritike, da ne bi bilo več možnosti »kontrolirati posledic«.

S tem, da se je uredništvo odločilo na štrajk pozabiti, ni pokazalo nič drugega kot to, da je skrivnost uspeha Mladine, upati si toliko, da vsi mislijo, da si upaš preveč, pri tem pa se sam pri sebi hahljaš, ker si bojda edini, ki veš, da si ne upaš nič več kot drugi. Blagoslova za kaj takega pa tako ali tako ne potrebuješ od nobenega foruma.

Priložnost, ki jo je uredništvo Mladine iz-pustilo iz rok, namreč radikalno stopiti na pot razreševanja odprtih vprašanj v zvezi z

je načelna ugotovitev, »da navkljub deklarira-nosti še vedno ni doseženo stanje odprte jav-nosti, v katero je možno posredovati sporna in kritična stališča«. To (pa) sedaj, po mnenju OO ZK, ni možno, ker je »politična klima zaostre-na«. Torej stanja, ki je, ne gre spreminjati. Javnost se bo nekega dne tako sama od sebe odprta in takrat bomo nastopili MI z vsem tis-tim, kar nas teži. Ob tem se pozablja, da je ta javnost prekleto široko odprla svoja srca in da ta javnost prav hrepeni po informacijah, ki »od-pirajo temeljne dileme družbene realnosti«. In teksta, ki sta bila umaknjena, STA, celo po oce-ni OO ZK, odprla temeljne dileme te družbe. Torej nujno neobjava ne pomeni nič drugega kot nezaupnico bralstvu Mladine. In tu smo pri drugem razlogu za neizvedbo štrajka. Pri »ne-kontroliranih posledicah«, ki bi jih utegnilo uredništvo Mladine čutiti, če bi sporna teksta objavilo. OO ZK uredništva ocenjuje, da je bil umik tekstov pravilno dejanje. Mogoče res, toda samo za člane uredništva, ki so se na ta

loten jugoslovanski tisk, ker predstavlja prvo zmago na poti k večji avtonomiji sredstev jav-nega obveščanja. Štrajk, ki je bil v uredništvu Mladine napovedan ravno zaradi zunanjsega vmešavanja v uredniško politiko, bi, če bi bil iz-veden, na področje zavzemanja za večjo sa-mostojnost tiska prinesel novo kvaliteto. Hkrai-ti bi pomenil izziv in odgovor vsem tistim, ki so si v imenu »zaupanja ljudstva«, o katerem so jih polna usta, prilastili pravico odločati o tem, kaj to isto ljudstvo lahko ve in česa ne sme vedeti. To bi bil pravi odgovor tistim, ki ne ver-jamejo, da je ljudstvo, na katerega se tako radi sklicujejo, sposobno razlikovati med DO-BRIM in ZLIM, čeprav sami trdijo, da delavski razred Jugoslavije ve, kaj hoče, in da ima jasno začrtane cilje. Če je vse to res, bi bilo logično, da je ta delavski razred sposoben razlikovati dobro od zlega.

Za to, da štrajk ni bil izveden, je treba pois-kati (najmanj) dva razloga. Oba sta vsebovana tudi v sklepih OO ZK uredništva Mladine. Prvi

Biene maja RER REPORT

ČEBELE SE ENKRAT IZDALE SVETO ŽUŽELČJO ZDRUŽBO

28. 1. 1986 je prišlo v enem izmed obratov tovarne NEKTAR do incidenta, katerega re-zultat je osem mrtvih in štiriinštrideset ranjenih čebel. Specijalne enote sršenov tokrat niso imele izgub. Nastala pa je ogromna gmotna

škoda. Izgubljenih je več kot šestdeset čebrov čistega lipovega medu, torej velik del tistega medu, ki je bil namenjen izvozu v panj velikih bratov čmrljev, Briclja in Bertonclja z južnih li-vad. Kdo bo poravnal nastalo škodo, za zdaj še ni jasno.

Kot ponavadi je bil povod za tako neodgo-vorno ravnanje čebel do vsežuželčje posesti in s tem tudi za kršenje zakona o vsežuželčji vza-jemnosti čisto banalen ter za poštenega člana žuželčje združbe obsojanja in zgražanja vreden primer. To je še en dokaz čebelje lenobe in nevhvaležnosti, še en primer izdaje žuželčje zvestobe, izdaje tistih vrednot, ki so bile z muko in ogromnimi žrtvami pridobljene v vsežuželčji revoluciji. Vzrok za tako neodgovorno ravnaje nekaterih posameznikov naj bi bila včerajš-nja zavrnitev vsežuželčjega sveta čebeljih za-htev, da bi jim povečali delež medu za osebno porabo. Čebele so namreč zahtevale devet procentno povečanje, kar pa je absolutna neumnost in požrešnost. Vsežuželčji svet jim je ponudil dvojnopol odstotno povečanje, kar pa so čebele zavrnile in stopile v prekinitev dela, v štrajk. To pa je nevarno ogrozilo produkcijo medu, in to tisti del produkcije, ki je namenjen izključno izvozu. Zato so naše varnostne sile stopile v odločno akcijo in onemogočile sku-pinico sovražno nastrojenih čebelic, ki je skušala rušiti in izpodkopavati korenine našega drevesa, temeljne vrednote nas, poštenih žu-želk, in še posebej naše vodilne vsežuželčje sile P. T.

Pripadnike posebnih varnostnih enot, ki so bleščeče opravili svoje plemenito poslanstvo, pa je uredništvo revije SVOBODNE LIVADE predlagalo za letošnjo nagrado ČRNE VDO-VE, ki se tokrat podeljuje že enainštiridesetič. Čestitkam se z veseljem pridružujemo tudi člani uredništva NAŠA STRD.

Ponatis iz časopisa NAŠA STRD

razreda, pa smo danes razdeljene na več raz-redov in slojev. Zgodovinski razvoj je privedel do tega, da danes prokreacija med različnimi razredi (čebele, ose, sršeni) ni mogoča. Tako so se posamezni žuželčji razredi s tekom časa spremenili ne le v različne rase, temveč tudi v različne vrste, ki med seboj niso le družbeno, temveč tudi biološko, torej organsko ločene. Prišlo je do tega, da so družbene razlike omo-gočile nastanek novih bioloških vrst. Razlika med izkoriščanimi in izkoriščevalci niso več samo družbene – z razvojem so postale tudi organske.

Pomembno vprašanje je: Kako to, da čebele po uporabi svojega orožja (žela) umrejo, ose in sršeni pa ne. Ali je to določeno z njihovo bio-loško naravo, ki se je oblikovala pod vplivom medžuželčjih odnosov? Ali lahko tisti, ki obvla-dujejo družbene odnose, spreminjajo tudi bio-loške determinante slojev – oziroma razredov?

Naš komentar

Proti komu se bore čebele? Kdo tvori sveto žuželčjo združbo?

V osrednjem žuželčjem dnevniku NAŠA STRD se je pojavil članek z naslovom ČEBELE SE ENKRAT IZDALE SVETO ŽUŽELČJO ZDRUŽBO. Zaradi aktualnosti smo članek ponatisnili v celoti, ob njem pa bomo dodali še naš komentar in razkrili vsem našim zvestim bralcem, kaj se je v resnici dogodilo tistega usodnega dne, ko je skupina hrabrih čebel branila svoje osnovne pravice ter svoboščine in še enkrat izgubila boj v neenakopravni vojni z osami in sršeni. Izgubile so boj ne pa vojne. Izgubile so svoja življenja, to pa je tudi vse, kar lahko razred čebel izgubi. Torej v boj za ena-kopravno delitev medu, v boj za svobodo bren-čanja ter za svobodno letanje po vseh livadah naše zvezde severne marjetice.

Nujno je poudariti, da ekonomski položaj čebel ni niti malo rožnat ter da boj, ki ga čebele bijejo, ni boj za luksuz, temveč je to boj za pre-živetje in nadaljevanje svoje vrste.

Čeravno smo bile še pred štiristo petdeseti-mi milijoni leti vse žuželke pripadnice enega

Kje je moč čebeljih rojev? Ali bolje, kje so vzro-ki njihove nemoči? Na to je sicer zelo težko odgovoriti, vsekakor pa je eden razlogov za čebeljo nemoč v tem, da čebele med sabo niso organsko povezane. Razbite so na majh-ne delovne skupinice, sicer pa so druga od druge do skrajnosti izolirane. Vsaka ima v pa-nju svoj strogo odmerjeni kotichek, ki je od dru-gih kotichek v panju strogo ločen, tako da je med čebelami onemogočena sleherni oblika komuniciranja, s tem pa tudi nastanek organi-zirane čebelje zavesti. Ta je namreč prvi in eden od temeljnih pogojev, če hočejo čebele prevzeti ne le delo, temveč tudi oblast v svoje zobe.

Tu pa nastane problem, in sicer v trenutku, ko čebelica pride na oblast, oziroma ko dobi možnost samostojnega odločanja o vsečebel-jih – vsežuželčjih zadevah – ta dotična čebel-lica se spremeni v oso ali sršena. Navzlic og-romnim naporom, ki smo jih troti uložili v iska-nje primera, da bi se kakšna skupina ali posa-mezna osa ali sršen spremenila nazaj v čebelo, naša prizadevanja niso rodila sadov.

Naprej, z glavo skozi zid, v socializem! FUTY-TROT, veseli boljševik

ga država sankcionira preko 133. člena Kazenskega zakonika. Zavzemanje *Mladine* za razrešitev teh vprašanj je imelo velik odmev v naši javnosti, neopredeljen pa ni ostal niti mednarodni tisk, kar nam dokazuje tudi članek v reviji *International Viewpoint* (številka z dne 27. januarja 1986), katerega akter je, če mu je to prav ali ne, tudi odgovorni urednik *Mladine* Miha Kovač. (*Tribuna* se od članka sicer v celoti distancira.) Za nas je pomemben le del članka, ki se glasi: »In, na primer, v Ljubljani, glavnem mestu republike Slovenije, lahko vidite na cestah mlade ljudi, ki nosijo bedže, na katerih je številka, '133' prečrtana z rdečo črto. Člen 133 jugoslovanske Ustave je eden tistih, ki odpirajo pot tožbam za mišljenjske delikte. Bedži so del kampanje proti temu. Ko je dal

Miha Kovač, urednik in šef slovenskega mladinskega tednika ZKJ *Mladina*, intervju za *International Herald Tribune*, je nosil enega teh bedžov...« (za razumevanje problema ni pomembno, da pisek članka ne ve ali noče vedeti, da ne gre za Ustavo, temveč za kazenski zakonik, in da *Mladina* ne spada pod ZKJ). Če je težko razumeti, zakaj se je uredništvo, kljub vsemu navedenemu, odločilo za umik Mastnakovega članka, pa ni nič manj nejasno, zakaj se je predsednik predsedstva RK ZSMS odločil za funkcijo biciklističnega obveščevalca uredništva *Mladine*. To je nejasno predvsem zaradi tega, ker kot **predsednik slovenske mladine stoji in mora stati za osnutkom gradiva za 12. kongres ZSMS**, v katerem na drugi strani

sporni teksti. Na prvo vprašanje jasno odgovarja prevedeni tekst: »Sam problem je toliko bolj kompliciran, ker je iniciativa za umik spornih tekstov prišla s strani izdajatelja – Predsedstva republiške konference ZSMS. Glede drugega vprašanja pa tole: ker dober glas seže v deveto vas, vsi vemo, da se za »spornimi napisi« skrivata teksta Tomaža Mastnaka in Džuli Švige, ki se oba ukvarjata s kandidaturom tovariša Branka Mikuliča za predsednika ZIS.

Zakaj je Mastnakov tekst sporen, najbolje odgovarja v 4. številki *Mladine* Pavel Gantar (rubrika Dom), ko pravi: »Povedal in utemeljil je samo svoje mnenje: on tovariša Mikuliča ne bi izbral za predsednika ZIS.« Da je problem res toliko bolj kompliciran, ker je iniciativa za umik številke prišla z strani ustanovitelja *Mladine*, postane jasno šele, ko bralec spozna vsebino razgovora, spodaj podpisanega s predsednikom RK ZSMS Robertom Černetom (v zvezi s tem sem ga prosil za izjavo 30. januarja 1986). Robert Černe mi je namreč povedal, da **predsedstvo RK ZSMS niti kakšen drug forum, ni izvajalo nobenega pritiska na uredništvo Mladine, ravno tako pa ni nihče taistemu uredništvu grozil s prepovedjo**. Povedal je še, da sta on in Tone Anderlič (sekretar RK ZSMS) dobila informacijo o tem, da bi 2. številka *Mladine* lahko bila prepovedana od tovariša Jaka Koprivca (mimogrede povedano, predsednika skupščine Dela). Informacijo je Robert uredništvu samo prenesel, to pa je sklenilo številko umakniti po lastni presoji. V vsej zgodbi

težko voditi uredniško politiko na način, ki je začrtan in verificiran v izdajateljskem svetu in pri vodstvu izdajatelja.

NIKOLA DAMJANIČ

Pričujoči tekst je bil objavljen v *Nedjeljni Dalmaciji* 19. januarja 1986 (stran 9), prevedli in objavili smo ga s privolitvijo avtorja.

KOMENTAR ALI ZA IDEALE GINU BUDALE

Naslov prevedenega teksta je verjetno marsikomu med vami prignal solze radostnice polih – vendar, ne slepite se, ni vse tako rožnato in lepo, kot se sliši in kot bi bilo mogoče iz prevedenega teksta sklepati. Da bi dokazali, da je to res, moramo tekst presoditi v sklopu celot-

ŠTRAJK MLADINE

Nevsakdanje dejanje v novinarski praksi

Uredništvo mladinskega glasila iz Ljubljane se je odločilo, da ne bo izdalo naslednje številke, ker je iz zadnje, že odtisnjene številke »pod pritiski« umaknilo dva spoma članka.

Uredništvo tednika *Mladina* – glasila Zveze socialistične mladine Slovenije – se je na izredni seji 15. januarja tega leta odločilo, da bo stopilo v sedemdnevni štrajk. Povod za nevzakdanje odločitev so bili pritiski in grožnje, da bo letošnja druga številka *Mladine*, ki bi morala iziti v petek, 17. januarja 1986, prepovedana, če se iz nje ne odstranijo neki sporni napisi. Podolgotrajnih »pogajanjih«, usklajevanju mnenj, tehtanju znanih stališč in podatkov je uredništvo privolilo, da iz omenjene številke, ki je že bila natisnjena, umakne dva članka in se odločilo, da celo številko ponovno tiska, da prične z sedemdnevnim protestnim štrajkom in da ne izda naslednje številke tednika. Obenem se je v uredništvu sestala tudi Osnovna organizacija Zveze komunistov in sprejela naslednje sklepe: »a) uredništvo je pri umiku dveh spornih tekstov (v rubriki Dom in rubriki *Pordečele strani zgodovine*) ravnalo pravilno, ker bi bile posledice objavljanja teh tekstov za uredništvo nekontrolirane. b) OO ZK uredništva *Mladine* ocenjuje, da sta oba teksta take narave, da odpirata temeljne dileme družbene realnosti. Grožnja s prepovedjo obeh tekstov po mnenju članov uredništva in članov OO ZK opozarja, da navkljub deklariranosti še vedno ni doseženo stanje odprte javnosti, v katero je možno posredovati sporna in kritična stališča. Osnovna organizacija ZK smatra, da je uredništvo napačno ocenilo možnosti objavljanja takšnih tekstov v sedanji zaostreni politični klimi. c) osnovna organizacija ZK smatra, da je uredništvo ravnalo v skladu z začrtanim in v organih izdajatelja sprejetim konceptom borbe proti birokratizmu, etatizmu in anomalijam družbenega življenja kot tudi v skladu s teorijo interveniranja z razredno argumentiranimi stališči na polji vladajoče ideologije.«

Dodajmo k temu še dejstvo, da ima vse to, kar se dogaja okoli tednika *Mladina*, svojo zgodovino: problemi se periodično ponavljajo že tri leta, dve številki sta bili prepovedani, uredništvo je bilo nekajkrat prisiljeno ponovno tiskati celotno naklado, ker je umaknilo »nesprejemljive« tekste. Pred tremi meseci pa je bila številka najprej prepovedana, potem pa je Višje sodišče v Ljubljani prepoved razveljavilo. Vse to je v dobri meri »botrovalo« odločitvi uredništva, da prične s štrajkom, in sicer z željo, da na ta način opozori širšo javnost, ki je po navadi o bistvu omenjenih problemov slabo ali nič informirana. Sam problem je toliko bolj kompliciran, ker je iniciativa za umik spornih tekstov prišla s strani izdajatelja – Predsedstva republiške konference Zveze socialistične mladine Slovenije (to je obenem prvič, da se v omenjenih spornih situacijah stališča uredništva in izdajatelja tako diametralno razhajajo), ki svojo odločitev pokriva s »pritiske visoke politike«.

Uradno stališče vodstva mladinske organizacije še vedno ni znano, tako da bo verjetno nujno počakati na sestanek izdajateljskega sveta tednika, na katerem bo ocenjena novonastala situacija. Prav tako nam (pred zaključitvijo številke) ni znano stališče mladinske organizacije in *Mladinske knjige* (delovne organizacije v katere sestavi deluje uredništvo *Mladine*) o proglasitvi sedemdnevnega štrajka, ki je, kot kaže, definitiven, ker tudi iz tehničnih razlogov ni mogoče izdati naslednje številke.

O samih spornih člankih (če ne želimo, da bi bil tudi ta sporen) povejmo samo to, da se nanašajo na evidentiranje in kandidiranje za novega predsednika Zveznega izvršnega sveta.

Ne glede na vse tisto, kar bo mogoče sledilo, se je uredništvo znašlo v neki »pat poziciji«, iz katere kratkoročno ne vidi izhoda. Na sestanku uredništva so bili ponujeni tudi odstopi, ki niso bili sprejeti, čeprav je večina članov uredništva prepričanih, da je v sedanjih pogojih

z velikimi črkami piše: »DA BESEDA NE BO DELIKT.« Na tretji strani pa lahko, med drugim, v istem dokumentu preberemo tudi sledeče: »Spoznali smo, da so ob polarizaciji bede in bogastva težnje po uniformiranju misli samo eno izmed orožij ohranjanja polarizacije vladanja in služnosti.« Da bi s tem – brez komentarja, ki se zdi, da ni potreben – končali, je za celovito obveščeno potrebno vedeti, da predsedstvo RK ZSMS umika *Mladine* ne bo obravnavalo, ne bo pa ga obravnaval niti izdajateljski svet *Mladine* (povedal Robert Černe).

Če se vrnemo nazaj k uredništvu *Mladine* in obravnavamo tudi nerealizirani štrajk ter sklepe OO ZK uredništva, lahko strnemo razmišljanje na slediči način.

Dejstvo je, da je *Mladina* s tem, ko je pri Višjem sodišču v Ljubljani dosegla razveljavitev prepovedi ene svojih prejšnjih števil, dosegla velik uspeh. Ta uspeh je bil pomemben za ce-

manjka še en člen: kje in zakaj je tovariš Koprivc dobil omenjeno informacijo. Černe pravi, da je o tem tovariša Koprivca obvestil javni tožilec. Stvar je torej še bolj zapletena, ker meni, kot verjetno tudi vam, ni jasno, zakaj morajo informacije o prepovedi ubirati tako čudna pota. Sicer pa to sploh ni namen tega teksta.

Če se vrnemo na Gantarjevo ugotovitev, da je Mastnak povedal in utemeljil samo svoje mnenje, dobi umik 2. številke *Mladine* novo razsežnost. S tem prestopi mejo konkretnega in se znajde na polju mišljenja. Z umikom teksta je uredništvo dejansko sankcioniralo mišljenje Tomaža Mastnaka. Tvrsten sklep je težko ovreči, še težje pa je razumeti, zakaj se je uredništvo *Mladine* odločilo za tak korak. To isto uredništvo se je namreč vseskozi zavzemalo in se še zavzema za demokratizacijo obveščanja javnosti, vseskozi je imelo jasno opredeljena stališča do »verbalnega delikta«, ki

nega razpleta dogodkov, hkrati pa v analizo vključiti tudi nekatere druge tekste, izjave in seveda splošno družbenopolitično situacijo, ker pač dandanes brez nje ne gre. Šele ko bomo upoštevali vse to, si bomo o omenjenem lahko ustvarili pravo sliko. Pojdimo torej po vrsti.

Do štrajka *Mladine* naj bi prišlo (kot je iz prevedenega teksta razvidno) zaradi »pritiske in groženj, da bo letošnja druga številka *Mladine*, ki bi morala iziti v petek, 17. januarja 1986, prepovedana, če se iz nje ne odstranijo neki sporni napisi.« To pomeni, da naj bi uredništvo *Mladine* s štrajkom opozorilo javnost in pristojne, da ima pri svojem delu težave, ki preprečujejo redno izhajanje tega tednika, in da je potrebno te težave odstraniti.

Ob tem se postavljata dve vprašanji: 1) kdo je izvajal pritisk in grožnje in 2) kateri so »neki

Jasmina RIDES AGAIN

Ne morem Vam povedati, kako vesel sem bil, ko sem na straneh Vašega cenjenega časopisa prebral članek *Študentski volilni boj*, podnaslovljen z besedo *Farsa*. Avtorica članka je bila Jasmina in če se ne motim, je to Jasmina **Držanič**, stalna sodelavka *Tribune* in članica predsedstva UK ZSMS. Če sem članek prav razumel, gre za poročilo s programsko-volilne konference UK ZSMS. Kljub nepazljivemu branju pa nikakor nisem mogel ugotoviti, kaj se je na konferenci dogajalo. Omenja sicer nekega Branka Svetičiča in Co., žal pa bralkam in bralcem ne zaupa, kaj ji je ta Branko naredil, da je tako jezna nanj in je zato »ostala izkušnja o študentu, ki ne obvlada niti osnovnih pravil političnega delovanja in politične kulture.« Govori se, da so na tej konferenci govorili tudi o Jasmini, češ da ne pozna osnovnih pravil političnega delovanja in da hodi na sestanke raznoraznih predsedstev mladinske organizacije in tam glasuje, čeprav te pravice nima. Po nekem radiu sem tisto sredo po konferenci slišal zoprn, vreščoč glas, človek bi rekel, da je bil ta glas NEKULTUREN, in več zlobnežev mi je zagotovilo, da je bil ta zopni glas Jasminin. Bajda je konferenca na začetku potekala izjemno mirno, celo kulturno, odvigovanje glasu pa se je začelo šele **po prezentaciji** Branka Svetičiča in Co. No, jaz tem lumpom seveda nisem verjel, toliko bolj pa me je prepričala Jasminina lekcija o **POLITIČNI KULTURI**.

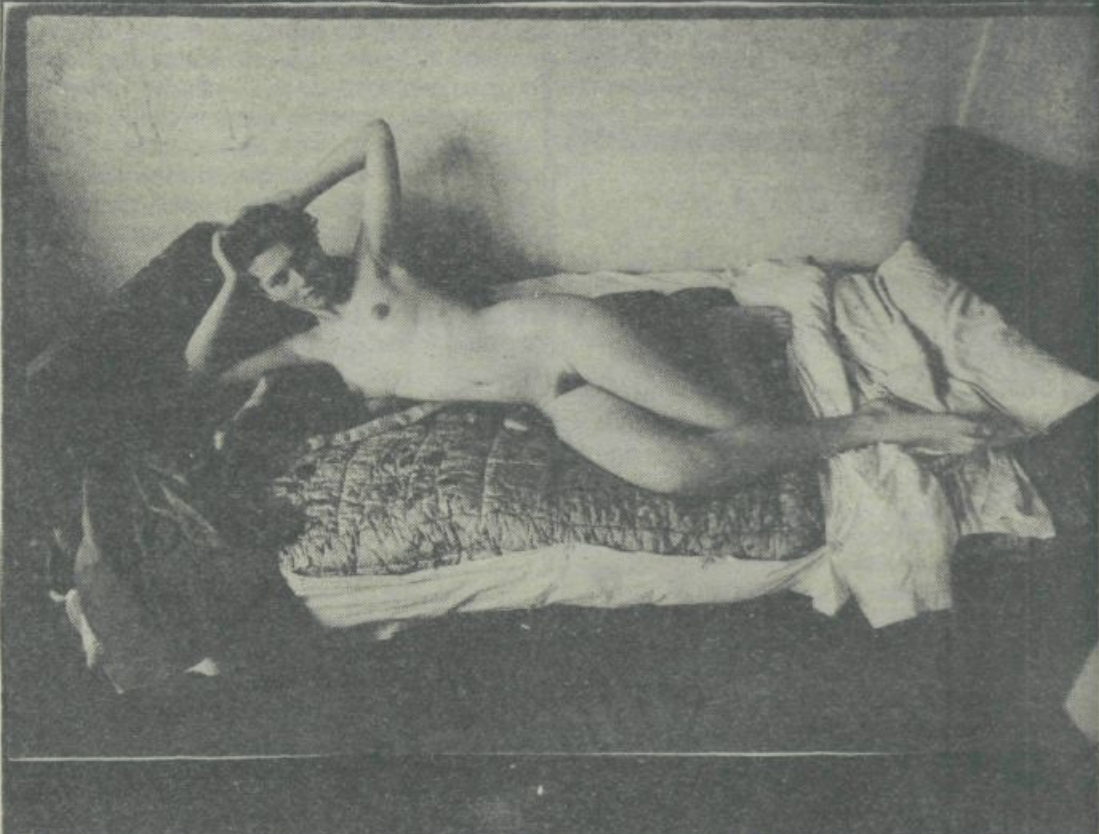
Jasmina je svojo briljantno in neomadeževano novinarsko etiko pokazala tudi s pisanjem o legitimnosti. Zelo pravilno se mi je zdelo, da neosveščeni bralci in bralkam ne zaupa, **KAKŠNE ARGUMENTE JE NAVAJAL BRANKO SVETIČIČ IN CO.** Če bi navedla njihove argumente, bi morda še kdo podvomil o legitimnosti foruma, katerega članica je tudi Jasmina. Človek bi si celo mislil, da Jasmina piše svoje seje samo za svoje najbližje prijatelje in sovražnike, skratka, za ljudi, ki »so si med sabo že vse povedali«. Seveda pa to sploh ni res. Jasmina ima v zakupu politično kulturo in

zato bo ona že vedela, kako je prav in kako ni. Ostali pa naj molčijo!

Zelo me je razveselilo, da se je na isti strani znašel še en članek, ki govori o programsko-volilni konferenci. Najbrž je to dokaz, da je bila zadevščina zelo pomembna. Če sem pravilno dojel Lukšičevo kleno pisarijo, je skušal razložiti, zakaj UK ZSMS JE legitimna organizacija, in tako dal vetra vsem gnilobam, ki si drznejo postavljati takšna in sorodna vprašanja. Če bi UK-jevci upoštevali Jasminin nasvet, da je treba zagotoviti več kontrole znotraj dialoga in seveda sankcije za vse, ki odpirajo gobce, se to ne bi zgodilo. UK seveda je legitimna, pa čeprav ne spoštuje lastnega pravilnika. Prekucuhu bi si počasi lahko zapomnili, da je pravilnik narejen za lumpe, ne pa za družbenopolitične delavce na UK. Če pravilnika ne bi imeli, pa kakšen sovražnik lahko celo zahteval odstop predsedstva ali sklic izredne seje. Lukšič to zelo lepo formulira, ko reče, da je bil statut sprejet kot pomoč pri discipliniranju individualnih in skupnih sil. **Hvaljen bodi Jezus Kristus, da si dal mladini tak statut.**

Igor Lukšič je ravnal zelo razsodno, (podobno kot Jasmina), ker občinstvu ni pojasnil, kakšne so bile konkretne kritike vsiljivih demagogov. Le na tak način bralec ne more nasesti vprašanjem provokatorjev (ljudi, ki so zadolženi ali pa ssami sebe zadolžijo za razbijanje, npr. UK). Resnično me je razveselila tudi misel, da so se študentje socializirali v pragmatičnih **bitkah v borbi** (bogme, izjemna sintagma) zgolj za posest vladajoče pozicije. Gre za **pomemben teoretski novum** pri osvetljevanju dogodkov na univerzi v zadnjem letu. Če me spomin ne vara, so sodelavci *Tribune* učili in kritizirali študente, da jih skrbi samo njihov želodec in da so sindikalisti. Lukšič, BRAVO! **Študente je treba jebati, jebati jih je treba, če so pasivni, jebati jih je treba, če so aktivni! Jebati jih je treba, ko so sindikalisti, in jebati jih je treba, ko to niso več!**

Lukšič se jezi tudi na politično kulturo mladi-

dincev. Pravilno! Govori se, da je na tej konferenci Lukšič predlagal v neko komisijo 15 kandidatov, čeprav bi morala komisija šteti tri člane. Širjenje takšnih govorov je neokusno, saj hoče dokazati, da Lukšič ne vidi lastnih svinjskih praktik.

In da se ne bi narobe razumeli: UK je legitimno po dolgem in počez. To je dokazala z zakonitostjo svojega delovanja in nespoštovanjem lastnega pravilnika, to dokazuje tudi s svojo učinkovitostjo. Če bi bila UK luftarska organizacija, ne bi prišlo do bojkota in kasneje do pri-

silne uprave. Uk je svojo učinkovitost dokazala tudi, ko so zaprli klub K4, drugi pa so ves čas molčali. Legitimnost UK-ja dokazuje tudi množična podpora vseh ljubljanskih študentov. Na volilno konferenco ene od ljubljanskih fakultetnih mladinskih organizacij je prišlo samo 5 % študentov (mimogrede, iz te fakultete se v zadnjem času rekrutira del vodstva UK ZSMS). **Predlagam torej, da Lukšič in Jasmina javno linčata vse hijene.**

ALI ŽERDIN

Kam z jedrskimi odpadki? komentar

Pionirski odred Milke Arnold-Ide na osnovni šoli Podgorca pri Slovenj Gradcu. Datum: 21. I. 1986

Učenci O. Š. Podgorca smo seznanjeni s problemom odlaganja radioaktivnih odpadkov, ki nastajajo v jedrski centrali Krško. Kot mladi in skoraj še premladi za tovrstno problematiko razmišljamo takole:

1. Kako je sploh mogoče zgraditi jedrsko centralo, če ne vemo, kam bomo shranjevali njene odpadke?
 2. Zakaj nimamo take politike, ki bi dajala večjo podporo gradnji manjših hidrocentral za katere imamo velike možnosti.
 3. To pismo pišemo kot opozorila mladih, da v bodoče ne bi načrtovali takih central. Mnenja smo namreč, da je treba najprej izkoristiti vse možnosti, ki nam jih dajejo reke in teh je še veliko.
 4. Bolje je, da imamo manj energije, kot da s pridobivanjem te uničujemo naravo in preko nje ostala živa bitja – torej tudi sami sebe.
- In če ob koncu pomislimo na možnost odlaganja teh odpadkov v našo zeleno Pohorje, kjer so odlične možnosti za turizem, se nam zdi to popolnoma neverjetno. Čeprav je to zaenkrat šele takozvana »kabinetna študija«, smatramo, da strokovnjaki niti do te ne bi smeli priti.

Po njihovi analizi sodimo, da je za tako odlagalnišče primarnega pomena sestava tal in nepotrebno področje – ne pa naseljenost ljudi na takem in v bližini tega področja.

Ali je človek v naši družbi res tako nepomemben, da ga skušamo marsikdaj obiti? Lep pozdrav!

Predsednica PO IRENA KUŠTER

SVINJATI, KJER SE TI SPRDNE

Javnost postaja kritična, še posebno izobraženi del je nastrojen proti nekaterim imaginarnim odločitvam nekih odtujenih, lahko bi rekli tujih krogov. Tako je z vsesplošnim problemom odlagalnišč za visoko aktivne jedrske odpadke, ki naj bi jih postavili na »ugodnih« področjih. Princip načrtovanja se inscenira skozi izsiljevanje: »Nuklearno imamo, zdaj rabimo še odlagalnišče.« Prav zanima me, koliko stroškov je bilo namenjenih v finančnem planu za JE Krško in kje so, če sploh so.

Tehničnoznanstvena elita zagledancev vase se pogosto spomni pravih mastnih šal na račun širše javnosti. Tako se je zgodilo tudi v primeru predvidenih 13. lokacij za gradnjo jedrskega odlagalnišča. Skozi birokratsko administrativne kanale včasih pricurja tudi kapljica razuma in resnice, zato je Slovenj Gradec dvignil glas. Ta glas demokratičnosti odločanja je povzročil reakcijo, ki nikakor ne sprejema samo meril geološke sestave tal in seizmične varnosti. Defekt demokratičnega odločanja se kristalizira v naši strategiji tehnološkega razvoja. Te namreč nimamo! Tako je javnost glede na izkušnje prisiljena racionalno razmišljati.

Tako je tudi z manipulacijo in histeričnostjo slovenske ekološko osveščene publike. Vendar ta publika, ki to ostaja zaradi klasičnega pristopa k stvari, ki je v tem, da koga izključuješ), prav ta manipulativen značaj pripisuje tistemu »onkraj tostranstva«. Kdo manipulira z Slovenj Gradcem oziroma širšim koroškim področjem? Morda tisti, ki hočejo z »upravnimi« postopki rešiti zadevo, katero so zapletli že dolgo tega (davnega 1981. leta, ko je Krško pokukalo na plano). Priče smo spretnemu prikrievanju organov odločanja na Krškem polju, ki razpoloženje prebivalcev spretno skriva očem širše slovenske javnosti. Zadeva je sporna tako glede stoječega objekta kot tudi glede nameravane graditve stiskalnice visoko aktivnih odpadkov. To naj bi postavili na območju stoječega objekta, spor, sprožen na Vrhovnem sodišču SRS, pa se vleče že eno leto. Prav takšna naprava naj bi stala v Wakersdorfu, po internih raziskavah Zelenih pa je to veliko večja

grožnja okolici kot nekaj jedrskih central skupaj. Menda je celo Komite za varstvo okolja izdal soglasje, mi pa si postavimo vprašanje njegove namembnosti. Je to »paradigma profita« na račun drugih zavestnejših držav?

Ne pozabimo še na nekaj Slovenska publiciteta je ob vsej upravičenosti zahtev množično napadla tako imenovani »fenomen meja«. Obmejna območja namreč postajajo zelo interesantna za lokativno umeščanje spornih ekoloških objektov. Primera za to sta TE v Miljah in veliko odlagalnišče pri Lobotu. Članki, polni žalostink na račun slabih midsosedskih odnosov, spregledujejo našo grešnost, ki prav tako išče rešitve za pereče probleme na obmejnih območjih. S tem dajemo Avstrijcem dober do-

datni povod za njihovo protislovansko gonjo (s tem mislim samo na določene kamnožere). Industrializacija naše družbe, ki bi jo lahko mirne duše postavili v narekovaj, mislim, industrializacija, zahteva še zadnja področja »neokrnjene narave«. Ta neokrnjena narava pa tudi 60 % umira, saj je okolica gozdnega tipa...

Pa izrecimo v tem kulturnem mesecu še eno ostro kletvico na račun »onstranskosti« odločanja: **Jebemti gospod, ki ne spoštuješ dialoga!** Ali so ti žurerski Korošci res potrebni poleg Mežiške doline in Ravn še Mislinškega grabna pod Pohorjem. Jih hočemo kontrolirati???

Naj crkne zelena idila!

MLADEN PETRETIČ-GIDO

NAJ MI NIHČE VEČ NE GOVORI, DA JE NAŠA POLICIJA ČLOVEKOLJUBNA, SAJ SEM POLICAJEV SIN

Ker zaradi spoštovanja do očeta in posebnega odnosa otroci – starši lahko v mojem pisanju pride do pretirane subjektivnosti, hočem očeta kot predmet opazovanja popolnoma izključiti. S tem pa nikakor ne trdim, da se v družini nikoli ne čutijo naučeni policijski prijemi. Oče je bil le posrednih vseh ostalih spoznanj, do katerih sem se dokopal zaradi tega, ker:

- dobrih dvajset let živim v zgradbi, kjer so naseljeni izključno delavci organov za notranje zadeve
- sem tri leta študent RSNZ-ja, kjer opravljam tudi obvezne študijske prakse
- sem se v vsem tem času spoprijateljil z mnogimi delavci organov za notranje zadeve, kjer sem prišel do informacij iz prve roke.

Na osnovi vsega doživetega, z metodo opazovanja in neposrednega čutnega zaznavanja, sem prišel do tehtnih spoznanj in sklepov. **Moja hipoteza je, da obstaja množica miličnikov (predvsem iz nižje hierarhične strukture), ki vsakodnevno kršijo dana pooblastila in grobo izkoriščajo službeni položaj.** Kategorično ločujem višje in nižje čine delavcev organov za notranje zadeve. Kajti peščica humanini, človekoljubnih posameznikov skoraj izključno izhaja iz višje hierarhične strukture, medtem ko se večina ostalih obnaša vsemogočno, oblastniško, brutalno itd. Torej ne gre

za neodgovorno, neosveščeno manjšino, ki izjemoma krni ugled humanistično in samoupravno usmerjene večine. Ravno obratno! Večina krši ugled manjšine, pri čemer manjšina pogostokrat niti ne ve, kaj se dogaja tam spodaj.

Vsesplošno brutalnost, naivnost, neumnost, prevzetnost itn. »nižjih« miličnikov vendarle začnemo dojemati šele takrat, ko jih začutimo neposredno na svojem telesu. Vse te antihumanistične poteze sem občutil tudi sam in lahko rečem, da so v veliki meri odsev neučinkovitega šolanja mladih miličnikov. Šolski program je dokaj neustrezen tako po vsebinski kot po časovni plati. Vsebinsko je vse premalo naslonjen na humanizem in s tem na temeljne vrednote naše globalne družbe. Razen tega je šolski program časovno bistveno prekratek. Tako postavijo na cesto nedorasle, neizkoriščene in psihično nezorele osebnosti. Posledica tega je, da se vse te pomankljivosti v njihovem izobraževanju največkrat manifestirajo skoz brutalno razpoloženje do vsega obstoječega.

Post scriptum: Saj bi jim človek polomil roke, vendar kaj, ko bi te potem grabile vedno nove in nove roke. In to vse v imenu pravice.

ZVONE VOJKO

V Tribuni ne bodo potrebni ukrepi družbenega varstva

Izboljšali poslovanje, gospodarjenje, vodenje in medsebojne odnose
– Z višjimi dohodki močno zmanjšali odhajanje delavcev

LJUBLJANA, 5. februarja

NAMESTO UVODNIKA – REZIME

Pred nami (vami) je tekst, ki naj bi bil uvodnik, ker to mora biti pa čeprav to noče biti. Zakaj MORA biti? Zato, ker so se nekateri, ki menijo, da imajo v zakupu TRIBUNINO uredniško politiko, obregnili ob uvodnik v prejšnji številki, češ, da ta uvodnik sploh ni bil uvodnik, ker ni izrazil koncepta novega uredništva, čeprav bi to moral. Očitno jih ni motilo to, da uvodnik ni izražal koncepta novega uredništva, temveč to, da ta isti uvodnik ni bil nadaljevanje koncepta prejšnjega uredništva. Ti »nekateri« se ne zavedajo, da je bil prejšnji uvodnik dejanski odraz uredniške politike novega uredništva, da pa le te niso zasledili je krivo to, da ne znajo brati med vrsticami. Ta tekst NOČE biti uvodnik, ker se koncepta uredniške politike ne da zbasati v uvodnik, razen če ne vsebuje le nekaj splošnih floskul, fraz in podobnega masturbiranja. Silom prilike se je to, zgodilo tudi s tekstom, ki je pred vami. Da bi razbrali koncept uredništva je najbolje videti številke, ki jih je to naredilo. Če kdo po treh številkah še ni uspeh razbrati novega koncepta TRIBUNE, naj mu sam Bog odpusti grehe, jaz sem mu jih že.

KONCEPT, KI TO NOČE BITI

Kakšen koncept naj bi imel študentski časopis TRIBUNA? Za primerjavo bom vzel soroden študentski medij – *Radio Student*. Pri njem lahko že nekaj let sledimo določeni kontinuiteti kljub kadrovskimi (prisilnim in prostovoljnimi) spremembam. Za *Tribuno* tega ne bi mogli reči. Prej bi lahko rekli, da se je z vsakim uredništvom (t. j. skoraj vsako leto) menjal koncept in pozicija časopisa. Vendar pa to ni odsevalo v nadgradnji prejšnjih konceptov, temveč v poplesavanju levo in desno, tako da je *Tribuna* doživljala vzpone in padce. Tako je, npr. pred prejšnje uredništvo veljavlo za antisocialistično, opozicijsko in je doseglo rekord v številu zaplenitev na eno izdano številko, prejšnje uredništvo pa je bilo eno redkih, ki je uspelo zvoziti leto brez zaplenitve, a je zato dobilo etikete režimsko, stalinistično, birokratsko, kariatistično. Problem je torej v konceptu.

Ali naj *Tribuna* nadaljuje »svetlo« tradicijo naše revlucije, naj se sprijazni s stanjem, ki pri nas je, naj podpira progresivno smer v naši politiki in naj v splošno dobro včasih tudi zamiži nad njenimi napakami, predvsem nad bivšimi (npr. še vedno skrivnostnim izginutjem domobrancev po končani vojni na Kočevskem Rogu)? Ali naj v tem smislu predvsem podpira to progresivno dnevno politiko pri obračunavanju z idejnimi nasprotniki in naj v bistvu postane njen glasnik, saj si kot študentsko glasilo lahko dovoli veliko več svobode in direktnosti v svoji govorici kot pa sformalizirana in sfrazirana politikantska govorica, kjer sta prva aduta še zmerom hinavščina in komolčarstvo? Prednost te metode je vsekakor to, da ima uredništvo vsaj za nekaj časa zavarovan hrbet in se mu ni treba bati represivnih ukrepov s strani oblasti, saj je uredniška avtocenzura dovolj močna, da prepreči morebitne ekscese. Za morebitne napake pa se lahko odgovornost zvali na račun mladosti in neizkušenosti. Vendar ta pozicija ni trdna, saj je danes stanje v

»dnevni« politiki pri nas dokaj nestabilno: tehnica se nagiba zdaj na to, zdaj na drugo stran in tako *Tribuna* v določenih primerih postane igrača v rokah dnevnih politikov tako znotraj širše kot znotraj ožje domovine. Kako si sicer lahko drugače razložimo dogodek, ko so nekateri o članku ob »spravaški aferi« govorili, da je režimski in stalinističen, drugi pa, da je antisocialističen, emigrantski in celo neofašističen. Da je stanje v naši politiki zelo vetrovno, pa dokazuje tudi primer, da sva bila dva člana uredništva v kazenskem postopku zaradi dveh člankov, ki sva ju napisala dobrega pol leta pred postopkom in ki takrat nista bila sporna. Vendar pa se je, zgleđa, vsa stvar, spet po posredovanju politike, ustavila. Ima pa ta metoda eno slabost, ki je lahko usodna. Izgubo bralstva namreč. In to tistega bralstva, predvsem mlajšega, ki je kritično naperjeno zoper stanje v družbi. Zato so bili očitki bralcev ob odjavah *Tribune*, da so pač že naročeni na *Delo* in da ne potrebujejo še enega časopisa, ki pošilja vodo na mlin uradni politiki, do neke mere upravičeni. Veliko teh bralcev nam je pobrala *Mladina*, ki je v zadnjem času radikalno spremenila svojo uredniško politiko, kar se je končno pokazalo tudi pri njeni nakladi.

Drugi možen koncept, ki se ponuja, je da naj bo časopis dosleden oponent in da naj biča vse napake, pa čeprav za ceno svoje eksistence in osebne svobode svojih ustvarjalcev. Podoben koncept je imelo predprejšnje uredništvo in glavno orožje je bilo provokacija (spomnimo se številke z osmrtnico Jugoslavije), pa tudi koncept sedanje politike *Radia Student* je podoben, le da na veliko višji ravni. Vsekakor je provokacija dober reklamni trik (znan je, da se je po vsaki zaplenitvi povečalo število bralcev), a koristna je le, če se za njo skriva tudi določen intelektualni naboj in ni le sama sebi namen, saj se drugače približa Pulitzerjevi vsebini in namenu »senzacije«. Jasno pa je, da taka politika ne morebiti dolgoročen koncept, saj določenim oblastniškimi krogom prej ali slej prekupi. Pri radiu je le nekoliko lažje, saj se izjava hitro izgubi v etru, medtem ko jo pri časopisu lahko hranimo in nas šokira dalj časa, predvsem pa se lahko od človeka do človeka verodostojno prenaša, in to ne v stilu »reklakazala« (Npr.: »A si slišal, da so na RS objavili, da je vojska izvedla državni udar.«) Veliko je takih, ki bi si želeli, da bi imela *Tribuna* tako politiko, tudi med določenimi univerzitetnimi krogi, zlasti med družboslovci, ki z dnevnimi politiki skoraj nikoli niso jahali istega konja. Njihov očitok je: »Kdo pa naj bo radikalen, če ne študentarija. Tudi mi smo šli na ulice in se stekli s policijo.« Na ta način bi se radi znebili svojega neartikuliranega nezadovoljstva, ki se ga njim, pač že resnim in odraslim občanom, ne spodobi in tudi ne spleča artikulirati na tako radikalen način, saj je konec koncev boljši vrabec v roki kot pa golob na strehi. Težko se je znebiti tega predsodka, da je za študente normalno, da rinejo z glavo skozi zid. Uspešnost *Tribunine* politike se nikakor ne more in ne sme meriti s številom zaplemb, saj je to slabo zanjo in še slabše za družbo.

Tretji koncept bi lahko bil, da se *Tribuna* kot študentski časopis bolj posveti specifično študentskim problemom in pusti politiko pri miru.

V določeni meri je to vsekakor pomembno, saj nam ravno število bralcev med študenti upada, in to zlasti med študenti naravoslovnih in tehničnih ved, ki za politiko nimajo niti časa ni zanimanja, saj je njihov študij dokaj bolj intenziven (kar še ne pomeni, da je tudi bolj kvaliteten) kot študij družboslovcev, ki so sedaj glavni konzumenti našega ustvarjanja. O tem, da je informiranost med študenti zelo slaba, dosti pove že podatek, da mnogi sploh ne vedo, da obstoja *Univerzitetna konferenca ZSMS*, kaj šele da bi vedeli, kaj to sploh je ter kaj počne. Vsekakor bi bila takšna orientacija vseč tistim krogom, ki bi radi apolitizirali ta del mladine in ga naredili za pasivnega opazovalca dogajanj, takega, ki bi užival samo pri študiju in žuru. A na srečo (ali pa na žalost) je današnja situacija taka, da se žurira bolj slabo, pa še kruha je začelo primanjkovati, tako da bi na ta način okrnjeno informiranje pokrivalo le potrebe stenočasa.

Osebo mislim, da bi koncept *Tribune* moral biti kombinacija vseh treh možnih konceptov, seveda v taki meri, da bi od vsakega pobral najboljše. Zato sem v svojem dosedanjem delu poskušal balansirati med temi poli in se ne zabarikadirati zgolj v eno pozicijo. Mislim, da je prejšnjemu uredništvu manjkalo fleksibilnosti in odprtosti za sprejemanje novih idej, četudi te ne bi bile vedno premočrtne.

Drugi problemi so bolj tehnične narave. Ali naj bodo prispevki teoretično nabiti ali pa bolj berljivi? Pred leti si je *Tribuna* pridobila sloves teoretičnega časopisa zlasti z uvajanjem psihoanalize na slovensko kulturno prizorišče, ta naboj se je kasneje nekako preselil v *Časopis za kritiko znanosti*. Žal pa je s takim konceptom postala zanimiva le za ožji krog bralcev, saj se mi zdi, da se zlasti humanistična izobrazba današnjih študentov izrazito slabša in se, npr., s filozofijo (razen študentov te smeri in nekaterih entuziastov) ukvarja le še malokdo. Verjetno pa bo čez nekaj let še slabše, ko bodo prišle na univerzo prve generacije, katerim so filozofijo v srednji šoli pregnali z učnih programov. Očitno bo treba teorijo omejiti na posamezne tematske priloge, kjer pa je še veliko prostora, saj je s tem, razen *Mladine* in še posameznih strokovnih revij, pri nas nihče ne ukvarja.

Problem, ki je s prejšnjim povezan, je tudi aktualnost *Tribune* žal ne more biti tako aktualna kot *Mladina* ali *Radio Student*, saj izhaja večjemu vsakih štirinajst dni, postopek od oddaje tekstov do njihovega izida pa je zaradi neurejenih odnosov s tiskarno dolg tudi po deset dni. V tem času mnogo aktualnih člankov izgubi vso svojo ostrino. Zato je lahko do neke mere tudi razumljiva orientacija na bolj teoretsko delo.

Upam, da sem s tem razjasnil meglice, ki so lebdele nad novim uredništvom.

ZA DOMOVINO BI ŽRTVOVAL ŽIVLJENJE
ZA TRIBUNO PA BI ŽRTVOVAL
ŽIVLJENJE IN DOMOVINO

P. s.: Sovražniku v vednost: TRIBUNO ZASE-
DEŠ SAMO PREKO MENE MRTVEGA

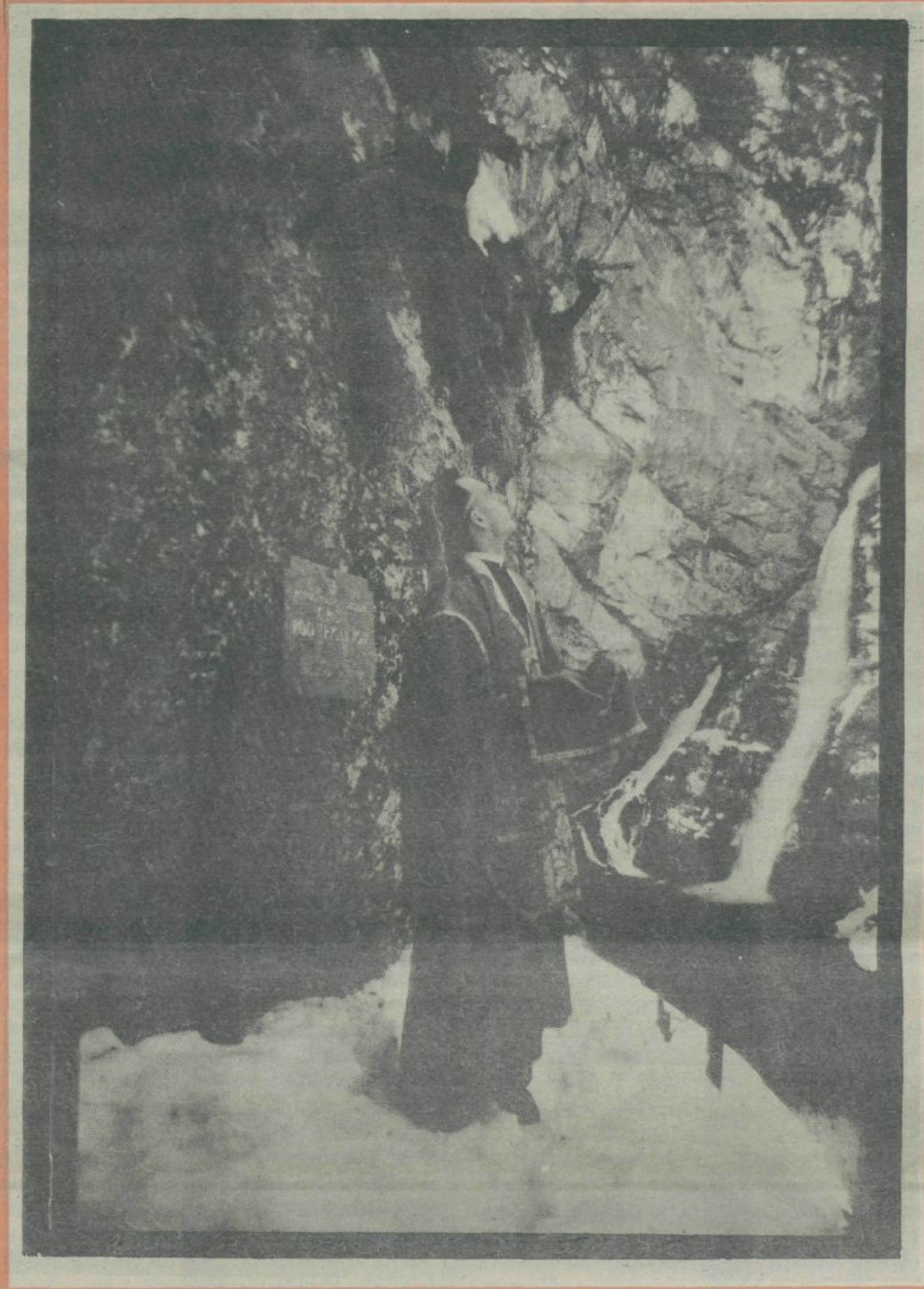
v. d. odgovornega ROBERT BOTTERI

TRIBUNA

ŠTEVILKA 8

cena 50 din

letnik XXXV

KRST POD TRIGLAVOM